KNJIŽN.

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 68 (2687) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, sobota 20. marca 1954 | Cena 20 lir

Sedanja huda gospodarska in socialna kriza, ki preti z bližnjim polomom, je zadosten dokaz negativnih posledic devetletne aneksionistične politike, tristranske izjave od 20. marca, londonskega sporazuma in oktobrskega diktata. Skrajni čas je, da se vse to prekliče in da aneksionistična politika preneha.

20. MAREC

«Vemo, zavedamo se, da nas boste v enem ali dveh naslednjih spravili od tod», je nedolgo tega dejal neki bivši fašistični in sedanji demokratični iredentistični prvak našemu tovarišu najbrž v izjemnem trenutku iskrenosti, in nadaljeval:

«Toda vedite, da prej, ko se bo to zgodilo, vam bomo eno za drugo vzeli sleherno pridobitev, ki ste si jo pridobili z zmago v zadnji vojni...»

Nič takšnega ni povedal omenjeni veljak, ki je še privrženi, da kakor mnogi Tržačani tudi on ni Italijan, ampak neka mešanica — po materi Slovenec po očetu pa German — nič takšnega, česar vsak naš človek ne bi vedel in se globoko zavedal. Pa vendar mislimo, da je gornjo iskreno izpoved prav na današnji dan vredno zapisati. Ravno na današnji dan, ko se spominjamo, kako je kot strela z jasnega udarila med nas slovešča novica o tristranski deklaraciji glede priključitve naega STO k Italiji.

STO ni bil priključen k Italiji. In tudi ne bo. To lahko tudi danes še z mnogo večjo gotovostjo trdimo kot smo na tem mestu trdili še tisti dan, ko je bila deklaracija objavljena. Vendar pa moramo v isti sapi povedati, da se je v teh šestih letih marsikaj spremenilo. Dvakrat so bile medtem volitve in obakrat so desettisoči nelegalnih volivcev po zaslugi ZVU poskrbeli, da je tržaška mestna občinska uprava v teh šestih letih ostala v rokah iredentistov. Dvakrat smo bili v teh šestih letih ponovno presenečeni: z obljubo barantaškega londonskega sporazuma in z objavo londonskega diktata.

Prvi je imel posledico dve trejini rimskih uradnikov v samem ZVU, drugi pa doslej najtežjo ekonomsko in socialno krizo, ki jo Trst v svojem zgodovinskem razvoju pomni. Obakrat so s tem hoteli poskušali, da bi vsiljenski marčni predlog uresničili.

*Pozdravati moramo — ker gledamo dejanskemu stanju odkrito v obraz — da nelojalna prisotnost uradnikov rimske vlade dejansko pomeni delno uresničenje zloglasnega predloga izpred šestih let. To delno uresničenje pa ima, odkar je izvedeno, tudi svoje globoke negativne posledice. One so naštete v številnih spomenicah poslanih na vse mogoče mednarodne forume in na vse zainteresirane vlade. Sleherni tržaški Slovenec, sleherni tržaški delovni človek, jih vsak trdo čuti na svojih lastnih rame. Komaj pred dvema dnevoma jih je vsaj delno naštel in s hladnimi številkami ilustriral naš zastopnik v mestnem občinskem svetu in nihče se ni našel, med vsemi ostalimi 59 občinskimi svetovalci, da bi vsaj poskusil zavreči eno samo njegovo trditev in ugotovitev, kaj šele da bi poskusil izpodbiti eno samo številko bodisi o doseljevanju tujcev, bodisi o diskriminaciji našega ljudstva, bodisi o gospodarski in socialni krizi itd. Toda nihče se ni zvijačo

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1808 rojen na Vrdeli v Trstu rodoljub Josip Godina - Vrdelski.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, sobota 20. marca
Feliks, Zlata
Sonce vzide ob 6.10 in zatone ob 18.16. Dolžina dneva 12.06. Luna vzide ob 19.36 in zatone ob 6.02.
JUTRI, nedelja 21. marca
Benedikt, Vlada

IREDENTISTIČNA PROPAGANDA O IZHODU IZ GOSPODARSKE KRIZE

Z načrti o javnih delih se gospodarska kriza ne bo rešila

Vprašanje zaposlitve tržaške delovne sile je v prvi vrsti odvisno od ladjedelniške industrije, pomorstva in pristanišča - Ezuli zahtevajo nove pravice

Videmski fašistični list «Messaggero Veneto», ki izdaja tudi stran za Trst, je objavil vest iz Rima, da ima nov rimski minister za javna dela, socialdemokrat Romita, v svojem programu javnih del tudi poseben načrt za Trst.

«Prvo dejanje, ki ga je nov minister za javna dela napravil, je bilo to, da je povabil k sebi predstavnika za javna dela italijanske civilne uprave v Trstu.

Minister se je hotel podrobno seznaniti o položaju mesta za izdelavo načrta del, ki naj bi jih izvedli tudi za omilitev brezposelnosti, katere predstavlja eno najbolj perečih vprašanj, ki jih je treba rešiti. Zdi se, da je minister Romita skupno z italijanskim predstavnikom v Trstu sestavil načrt del, ki naj bi se izvedla takoj nato, ko bo zakladno ministrstvo odobrilo nakazilo denarnih sredstev...».

List je to vest objavil zelo previdno in se ni spustil na objavo pod več kolonskim naslovom, kot je to navada vseh klerofašističnih listov, ko poročajo o «rimski pomoči Trstu». Toda prav ta «skromnost» skriva vso prefidnost iredentistične propagande v Trstu v tem trenutku najhujše gospodarske krize mesta. Prav te dni so odločili, da vržejo iz ladjedelnic 1500 delavcev, ki bodo za šest mesecev dobivali plačo, ne da bi delali; prav pretekli mesec je število brezposelnih naraslo za več kot 1500 enot in preseglo 21.000 vpisanih brezposelnih delavcev. Tudi ni slučaj, da so prav v Rimu pretekli mesec prekinili z razpravo o področnem proračunu, ki bi moral biti sprejet že najmanj pred dvema mesecema, prekinitev, ki je napravila toliko škode področnemu gospodarstvu; ni slučaj, da so prav v preteklih tednih začeli nekaj mešati okrog ustanove SELAD, ki zaposluje brezposelne delavce in tudi ni nobena tajna, da letošnji proračun ne bo vseboval posebnih nakazil za delo v ladjedelnicah, kar nam dokazuje, da so CRDA sprejele sklep za «začasen» odpust iz tovarne 150" delavcev. Vse to je povzročilo v tem mesecu in v prihodnjem še večjo zaostritev krize, ki se sedaj vedno bolj izraža tudi na trgovinskem sektorju, kar nam dokazujejo stalni protesti tržaških malih podjetij in trgovin.

V takšnem položaju si rimska propaganda v Trstu upa objaviti vest, da delajo načrte za razširitev javnih del, za katera čakajo samo odobritev denarnih sredstev. Kaj mislijo, da so ljudje naivni, da bodo verjeli, da je mogoče rešiti sedanjo vedno večjo gospodarsko krizo z določenimi javnimi deli, ki so bila že v načrtu in ki so jih pred časom prav v Rimu črtali? Tudi če bi nakazali nekaj sto milijonov lir za izredna javna dela s tem ne bi niti za las zajezili naraščanje gospodarske krize. Popravilo cest, kanalizacije itd. itd. ne rešujejo vprašanja zaposlitve tržaške delovne sile, ki je odvisna od ladjedelniške industrije, od pomorstva in od dela v pristanišču.

Istrski ezuli, ki so v Trstu našli dobro zavetišče in ki so bili vsi zaposleni na škodo domačinov, zahtevajo pri nas vedno večje pravice. Tako so se te dni sestali vsi tisti «ezuli», ki so bili v Istri in na Primorskem zaposleni v javnih ustanovah. To so predvsem uradniki in nameščenci na občinah, občinskih ustanovah, pokrajinskih uradih itd. itd. Sklenili so, da bodo zahtevali raztegnitev na Trst italijanskega zakona od 27. 12 1953 štev. 957, ki določa ureditev zaposlitve ezulov v javnih ustanovah.

Na osnovi tega zakona bodo ti ezuli, ki so v Trstu že zaposleni zahtevali, da jih sprejmejo v službo na občini, v občinskih ustanovah, na pokrajini in v podobnih uradih.

Znano je, da je birokratski aparat tržaške občine, kot tudi vseh drugih javnih ustanovah tako velik, da predstavlja največjo postavko v proračunskih izdatkih. Kljub temu pa si ti ljudje, ki so bili poslani iz raznih italijanskih pokrajin v slovenske in hrvatske kraje raznarodovat in uradovat po občinah in podobnih javnih uradih, upajo zahtevati zaposlitev v tržaških javnih ustanovah, ki ne vedo kam z uslužbenci.

Določila o izkupičku zaplenjenih židovskih premičnin

Zavezniška vojaška uprava je izdala določila v korist prejšnjih lastnikov koncesij za glavne zaloge in prodajalne monopolskih predmetov na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja.

Zato je bil 16. marca 1954 podpisan ukaz ZVU št. 21, ki postane veljaven z dnevom objave v Uradnem listu in bo v veljavi do 31. decembra 1954.

Dva ukaza glede užitninskega davka

Z ukazom ZVU št. 23 se uvaja na anglo-ameriškem področju STO užitnina na živilska olja in na tekoče maščobe, ki so namenjene za prehrano. Z ukazom ZVU št 24 pa se spreminjajo sedanja zakonska določila glede užitninskega davka in državnih davkov na alkohol v coni A STO.

Ventilator

"Mentitori ed ignoranti"

Fašistični list «Messaggero Veneto» je v včerajšnji številki v članku pod naslovom «Mentitori» (lažniki) polemiziral z «Ljubljanskim dnevnikom» v zvezi z odhodom tržaških izseljencev v Avstralijo. V tem članku pa je ta list, ki se ne sramuje pitati drugih z lažniki, napisal, da ni niti en Slovenec odpotoval v Avstralijo. To je že napisal tudi pred nekaj dnevi. Mi bi bili zelo radi, da bi bilo to resnično, žal pa je odpotovalo precej Slovencev, česar so krivi ravno šovinisti, ki jim na vse načine odrekajo delo in kruh.

Druga laž v isti številki tega lista, ki svojega fašizma niti ne prikriva, pa je v članku «Carinzia insegna», kjer pravi, da so Slovenci na Koroškem glasovali samo za slovensko klerikalno skupino, ki je nastopila na volitvah pod imenom «Krščansko demokratske stranke». Na osnovi glasov, ki jih je dobila ta skupina, so časnikarji tega lista zračunali, koliko je Slovencev na Koroškem. Pri tem pa so zamolčali, da je lista naprednih koroških Slovencev dobila v 20 občinah, kjer je nastopila samostojno, 62 mandatov, ter da so v mnogih drugih občinah Slovenci glasovali za Socialistično stranko, na listi katere so tudi kandidirali.

Pri stvari pa najbrž ne gre samo za laž, ampak tudi za zabitost. Glede vesti, da ni odpotoval noben Slovenec v Avstralijo, je jasno, da pri «Messaggeru» zaradi svoje fašistične vzgoje tudi po fašistovsko trpajo v en koš pojma državljanstvo in narodnost, ki so jih za časa fašizma označevali z edino besedo «nazionalità» tudi v osebnih dokumentih. Vsi izseljenci, ki so odpotovali sedaj v Avstralijo, so bili res italijanskega državljanstva, *ker je bil in je to pogoj za izselitev te skupine, toda med njimi je bilo žal tudi mnogo ljudi slovenske* narodnosti. *Pri «Messaggeru» pa najbrž mislijo, da «lepi» časi fašizma še niso minili ter zato niso pogledali niti v svojo tržaško izkaznico, ki ne navaja «nazionalità» marveč «cittadinanza».*

Sicer se tem lažem ali pa zabitosti ne smemo čuditi. Tako smo na primer v «Giornalu» za časa lanskega obiska De Gasperija v Vittorio Veneto brali, da je šel v tem mestecu na «prefekturo», čeprav spada pod provinco Treviso, v drugem poročilu smo brali o provinci «Merano», čeprav spada to mesto pod Bocen itd. Celo v italijanskih šolah smo morali nekoč vsaj v 5. razredu osnovne šole znati našteti vseh takratnih 92 provinc, sedaj pa vse kaže, da je celo italijanskim novinarjem, ki imajo vsaj maturo, dovoljeno veselo zamenjavati province celo v bližnjem «Venetu». Zato tudi tako površno pišejo o Koroški, ki je zanje, kar se zemljepisnega znanja tiče, vsaj tako daleč kot za Slovence Kitajska.

Če ne bi šovinisti špekulirali in skušali prikazati lažno sliko položaja pri nas, češ ubogi Italijani se izseljujejo in Slovenci ostajajo ter spreminjajo etnični sestav v škodo Italijanom (medtem ko se v resnici dogaja ravno narobe), ne bi posvečali tej zmesi lažnivosti in ignorance nobene pažnje ter bi se ravnali po pregovoru da se «tiči poznajo že po perju» in bi bila zato tudi vsaka polemika odveč.

Spominska svečanost za žrtvami nesreče v „Esso-Standard"

V prisotnosti skoraj vseh sorodnikov sedmih žrtev tragične nesreče 15. februarja 1933. leta v čistilnici olja pri Sv. Soboti, kakor tudi v prisotnosti velikega števila preživelih ranjencev in invalidov dela, so včeraj zjutraj odkrili ploščo, ki bo, kakor je v svojem govoru poudaril direktor čistilnice inž. Camus, spominjala bodoče rodove na one ki so pri izvrševanju poklicne dolžnosti žrtvovali svoja življenja. Plošča, ki je vzidana na steni neke delavnice, nedaleč od one, ki spominja na za svobodo padle delavce podjetja, nosi vklesanih 9 imen, in sicer 7 delavcev in uradnikov, ki so izgubili življenje pri tragični nesreči in še dveh drugih delavcev.

Ploščo je direktor inž. Camus po odkritju izročil v varstvo predsedniku zveze in validov dela Zoccu, ki je po kratkem govoru položil v imenu zveze k plošči velik lavorov venec. Zalostna spominska svečanost, ki je ponovno priklicala prisotnim v spomin tiste tragične dni, se je končala s položitvijo, šopkov cvetlic, s katerimi so se matere, žene in sinovi poklonili spominu žrtvam na mestu, kjer jim je tragična smrt pretrgala nit življenja.

OB VOLITVAH NOVIH VODSTEV PRISTANIŠKIH DRUŽB

Delovni odnosi priložnostnih delavcev še vedno čakajo na zadovoljivo rešitev

V vodstvo družbe za prekladanje blaga so bili ponovno izvoljeni isti pristaniščniki - Prepir zaradi predložitve kandidatne liste „sindikata štev. 4"

Ta mesec volijo pristaniške družbe nove odbore oziroma voditelje družb. V nedeljo 14. t. m. in v ponedeljek 15. t. m. je izvolila novo vodstvo pristaniška družba za prekladanje blaga na suhem, v nedeljo 21. t. m. bodo volili vodstvo družbe za nakladanje in razkladanje blaga, 28. t. m. pa odbor družbe za premog in rude.

Za volitve družbe za prekladanje blaga na suhem je bilo le malo priprav. Preteklo nedeljo dopoldne so imeli delavci najprej skupščino, nato so pa takoj prešli na volitve. Kakor je bilo pač pričakovati, so ponovno izvolili v vodstvo Ghetza, Bertocchija in Novacca, ki naj bi po pisanju «L'Unità» dobili 90 odst. glasov. Iz poročila o volitvah pa se vidi, da je neki Giuseppe Nano predložil tudi listo «sindikata štev. 4», ki jo je, kakor vse kaže, podpiral urad za pristaniško delo, ustanovljen na podlagi zakona o pomorski plovbi, ki je bil raztegnjen na naše ozemlje tudi s podporo kominformovcev. Ta četrta lista pa je zelo razburila kominformovce in je prišlo tudi do prepira in pretepa, saj je predstavnik urada za pristaniško delo zagrozil, da bo poklical policijo. To vsekakor ni lepo spričevalo demokratičnosti ne glede na to, da je omenjena lista nekak privesek delodajalcev.

Tudi na volitvah tako imenovenega odbora so izbrali kandidate kominformovskega sindikata, ki so od 361 veljavnih glasov dobili od 236 do 312 glasov. Ta odbor pa je po uveljavljanju omenjenega zakona o pomorski plovbi dejansko le na papirju.

Na skupščini so se člani vodstva družb bavili s tem, da so rešili nekatera vprašanja kakor n. pr. dopolnilni pokojninski sklad, vključitev priložnostnih delavcev v družbe, izključna pravica družb za razkladanje blaga in nakladanje blaga v lesnem pristanišču pod Škednjem itd. Pristaniški delavci pa se pritožujejo, da je zlasti v družbi za prekladanje blaga na suhem še mnogo nerešenih vprašanj. Za primer navajajo priložnostne delavce, za katere ni nobenega točnega določila glede izmen in jih poklicejo na delo v glavnem samo tedaj, ko stalni člani družbe ne marajo opraviti kakega težjega dela. Zato se dogaja, da ostajajo ti delavci često dolgo časa brez dela in s tem tudi brez zaslužka. Medtem ko imajo drugi delavci delovne pogodbe, prejemajo v času brezposelnosti podporo ter se lahko tudi zaposle pri SELAD, vse to ne velja za priložnostne pristaniške delavce, ki nimajo pravice do teh ugodnosti, ker jih ne smatrajo za delojemalce. Prav tako ni v družbah nobenega notranjega odbora, ki bi ščitil posamezne delavce, čeprav bi bilo to marsikdaj potrebno, zlasti za priložnostne delavce. To je tem bolj vredno obsodbe, saj se kominformovsko vodstvo družb vedno sklicuje zlasti ob volitvah na to, kaj vse je storilo za pristaniške delavce.

KLJUB SLABEMU VREMENU, DEŽJU, MEGLI IN BLATU

Okoli 5000 ljudi včeraj v Ricmanjih

Domač pršut, dober kruh in izvrstna kapljica, imajo v Ricmanjih stalne goste, ki se ne ustrašijo še tako slabega vremena

Pod dežniki okoli vrtiljaka v Ricmanjih

Kot vsako leto je bil tudi včeraj v Ricmanjih tradicionalni praznik, ki privabi v Breg vedno veliko število okoličanov in meščanov. Na Jožefovanje v Ricmanje radi pridejo Brežani, Kraševci in Tržačani. Pobožni očetje in mamice gredo na romanje, ki se je začelo že pred 200 leti in združijo pobožnost z veseljem v prijetni družbi.

Letos je nagajalo slabo vreme, saj je skoraj ves dan deževalo; padal je droben, siten dež, malo je ponehalo, pa je zopet začelo rositi. Po poteh precej blata, gostilne so bile ves čas polne, stojnic pa je bilo manj kot lani. Nerodno je bilo zlasti kramarjem, ki so svoje blago postavili kar na tla ali na zasilne stole in niso imeli strehe. Kljub dežju pa je vendar prišlo precej gostov, zlasti popoldne okrog 15. ure, ko je za nekaj časa prenehalo deževati. Iz Trsta so redno vozili avtobusi, a ni bilo navala, nekateri so prišli z vespami, drugi z avtomobili, marsikdo pa kar peš, zlasti mladina. Če bi bilo lepo vreme, bi prišlo verjetno nad 20.000 ljudi, tako pa jih je bilo morda od 4 do 5 tisoč.

V neki gostilni je bil ples do pozne ure zvečer, na vrtiljaku se je vrtela mladina, tudi če je rosilo, bolj prijetno pa je bilo najmlajšim na konjiščkih, ker so bili pod streho. Marsikateri kramar, posebno pa prodajalci «pršuta» so se zatekli pod hišne obobke. Poleg gostilne je bilo tudi nekaj osmic, kjer so prodajali izvrstno domačo kapljico. Stari znanec, s katerim smo se srečali po nekaj letih, nas je popeljal v neko stransko ulico v osmico. «Pojdimo tja, tam imajo domače, dobro vino. Jaz prihajam na ta dan že 33 let v Ricmanje in vedno v to osmico.» Ni se lagal. Kar v kleti je bila osmica. Sodi na svojem mestu pri zidu, kot vedno, nekaj klopi, pod stropom škropilnici, notri pa natrpano ljudi, tako da so mnogi pili kar zunaj. Z užitkom spiješ tako kapljico v kleti in ti je boli všeč, kakor če bi bil v najlepši restavraciji. V bližini pa sta domačina prodajala v lopi, kjer spravljajo vozove, domačo kuhano šunko in domači, ricmanjski kruh, pred katerim se mora skriti vsaka tržaška pekarna. Kuhan pršut, domač kruh in domače belo vino, to je značilno za jožefovanje v Ricmanjih. Če tega nisi pokusil, tedaj ne veš še, kaj je praznik v Ricmanjih. Zlasti Tržačani to dobro vedo, zato tako radi pridejo v Ricmanje in so tudi včeraj prišli, kljub slabemu vremenu. Seveda nekateri prodajajo tudi «tuj» pršut in uvozno vino ter mestni kruh, kdor pa pozna domače dobrine, tega niti ne pogleda.

Omenimo naj še, da je bila dopoldne slovesna maša, ob 17. pa večerna maša. Škoda, da ni bilo lepega vremena. Zal je mnogim, ki bi radi šli na izlet v Ricmanje, še bolj pa Ricmanjcem, ki bi več zaslužili, če ne bi nagajal dež. V nedeljo bo še nekaj, a glavno je bilo včeraj.

Domač pršut so rezali kar pod oboki hiš

PROMET TRŽAŠKEGA PRISTANIŠČA V FEBRUARJU

Od 720.000 na 540.000 ton padel promet v dveh letih

Vse kaže, da se že tako kritično stanje tržaškega pristanišča ne bo zlepa zboljšalo - Padec prometa ni trenutnega ali sezonskega značaja

Trgovski pomorski promet je v letošnjem februariu dosegel skupno 269.251 ton, od katerih odpade 206.472 ton na izkrcano in 62.779 ton na vkrcano blago. V primerjavi z istim mesecem lanskega leta je tako pomorski promet ponovno močno padel, saj so lani v februarju prepeljali skozi tržaško pristanišče 324.909 ton blaga in se je tako promet znižal kar za 55.758 ton. Posebno močno je padel v letu dni promet izkrcanega blaga (kar za 40.000 ton), za okrog 15 tisoč ton pa je padel tudi promet vkrcanega blaga.

V primerjavi z januarjem tekočega leta se je močno znižal obseg izkrcanega blaga, medtem ko se je povečal promet vkrcanega. Skupni obseg prometa pa je ostal bistveno neizpremenjen, saj se je promet znižal le za 0,8 odstotkov.

Stevilke dokazujejo, da se je promet prvih dveh mesecev tekočega leta močno znižal v primerjavi s prometom preteklega leta. Ta primerjava pa je tudi edina točna, ker promet močno niha iz meseca v mesec iz sezonskih razlogov. Letos so v januarju in februarju vkrcali skupno 158.876 ton blaga, izkrcali pa 381.808 ton; skupno je torej promet znašal 540.648 ton. Promet prvih dveh mesecev lanskega leta pa je znašal 637.721 ton, kar pomeni, da se je letošnji promet znižal kar za 97.037 ton v borih dveh mesecih.

Ta padec pa je še toliko bolj obsežen, ker imamo opravka s preteklim letom, ko je promet tržaškega pristanišča zabeležil prvič po drugi svetovni vojni močan padec in je bil izredno nizek, tako da se je približal stanju pred drugo svetovno vojno. Če upoštevamo tudi 1952. leto, dobimo sledečo sliko padca tržaškega prometa: promet januar in februar 1952. leta 720.140; 1953. leta 637.721 in letos 1954. leta 540.648.

Zgornja primerjava prometa v raznih letih zelo zgovorno dokazuje, da se promet tržaškega pristanišča katastrofalno niža iz leto v leto in da postaja stanje letos že v prvih mesecih naravnost kritično. Sedaj nimamo več opravka s trenutnim padcem slučajnega ali sezonskega značaja, temveč s stalnim in vztrajnim padcem te osnovne tržaške dejavnosti. Žal pa ni tudi nikakih vidikov, da se bo stanje popravilo niti ni upov, da bi se promet ustalil vsaj na teh že tako sramotno nizkih in katastrofalnih številkah. Vse pa kaže, da bo promet tržaškega pristanišča padal naprej tudi v prihodnjih mesecih.

Obvestilo kmetovalcem

Področno kmetijsko nadzorništvo sporoča:

S ponedeljkom se bo pričelo z razdeljevanjem nakazil za nakup odbranega semena večne detelje, po znižani ceni.

Ker stane 1 kg večne detelje 800 lir, mora kmetovalec, ki jo je svoječasno naročil, plačati 72 odst., to je 576 lir za kilogram.

S ponedeljkom se bodo začela tudi razdeljevati nakazila za male količine naročene triletne detelje.

Uveljavljenje ukaza o amnestiji in odpustu kazni

Za izvajanje ugodnosti, ki jih določa ukaz št. 8 z dne 27. januarja 1954, je Zavezniška vojaška uprava izdala ukaz št. 26, ki bo stopil v veljavo z dnevom objave v Uradnem listu. Ta ukaz podaljšuje pristojnega sodnika v vsaki fazi in na vsaki stopnji sodne razprave, da ne izda ali prekliče nalog za aretacijo in dovoli začasno svobodo z obrazloženo odločbo, na podlagi določil členov 253 in 259 Zakona o kazenskem postopku, če meni, da kazen, ki naj bi bila izrečena, ne presega meje pomilostitve in morebitnega preventivnega zapora.

Davkoplačevalcem v Šempolaju

V nedeljo od 9. do 12. ure bo v Šempolaju na sedežu prosvetnega društva predstavnik Kmečke zveze na razpolago vsem davkoplačevalcem za izpolnitev davčne prijave (Vanoni).

Tajništvo

Roditeljski sestanek v Ul. Lazzaretto Vecchio

Včeraj je bil v Ul. Lazzaretto Vecchio dobro uspeli roditeljski sestanek, katerega se je udeležilo nad 170 staršev dijakov, ki obiskujejo tamkajšnje šole. Sestanek je otvoril ravnatelj, ki je govoril o nalogah šole, šolnikov in staršev ter o skupnem sodelovanju v korist uspehov in vzgoje dijakov. Nato se je razvila diskusija o šolskih uspehih, o delovanju šole in so ugotovili, da imajo slovenske šole absolutno neprimerne prostore. Sprožili so vprašanje učilnic in poudarili, da je uspeh pri učenju odvisen tudi od stanja učilnic in šolskih prostorov.

O tem problemu smo tudi te dni večkrat pisali. Potrebno je, da ZVU odredi izpraznitev učilnic, v katere so naselili družine, ki so zaradi zadnje burje ostale brez strehe in da jih da na razpolago slovenski šoli, ki jih nujno potrebuje.

Železniški popusti za obisk tržaškega velesejma

Uprava tržaškega velesejma sporoča, da so številne železniške uprave odobrile nove popuste za letošnji mednarodni tržaški velesejem. Ti popusti so sledeči:

Jugoslavija je odobrila 25-odstoten popust za potnike, ki kupijo vozni listek za prihod in odhod in to za prihode od 12. 6. do 4. 7. in za povratek od 17. 6. do 9. 7.

Italija je odobrila 30-odstoten popust za vozne listke v obe smeri in to za obdobje od 2. 6. do 19. 7., odnosno od 15. 6. do 4. 7.

Grčija dovoljuje lastnikom legitimacije tržaškega velesejma 25-odstoten popust in to za vožnje proti Trstu od 12. 6. do 3. 7. in za povratek od 18. 6. do 9. 7. Popust velja samo za vozne listke v obe smeri.

Nemčija je že dovolila 33,3-odstoten popust za vozne listke v obe smeri in pojasnjuje, da se mora vožnja izvršiti med 12. 6. in 4. 7. odnosno med 17. 6. in 9. 7.

Avstrija je odobrila 25-odstoten popust pod istimi pogoji, kot smo jih že napisali za Nemčijo.

Luksemburg je dovolil 50-odstoten popust za vozne listke v obe smeri.

Spored jutrišnjih proslav v Sežani in Tomaju

Jutri bo zaključek prosvetnega tedna ob proslavi 50. letnice rojstva Srečka Kosovela s spominsko svečanostjo v Sežani in v Tomaju. Ob 10. uri bo v Sežani spominska svečanost pred pesnikovo rojstno hišo z naslednjim sporedom:

1. *Godba Ljudske milice iz Ljubljane*
2. *Pozdravni govor*
3. *Govor o Kosovelu (Lino Legiša)*
4. *Mladinski zbor Tomaj*
5. *Zbor Slov. Filharmonije*
6. *Polaganje vencev na ploščo*

Ob 15. uri v Tomaju:

1. *Pozdravni govor*
2. *Zbor Slov. Filharmonije*
3. *Govor (Bratko Kreft)*
4. *Odkritje plošče*
5. *Venec položi Svoboda — glavni odbor in okrajni odbor zveze LPD — Sežana*

Svečanosti na grobu:

1. *Pesem zbora*
2. *Gimnazija Tomaj: recitacije*
3. *Polaganje vencev*

OB 17. URI V TOMAJU: *akademija, na kateri nastopajo tržaški in domači zbori (v dvorani)*

OB 16. URI V SEŽANI: *Promenadni koncert godbe Ljudske milice*

OB 20. URI V SEŽANI: *Koncert zbora Slovenske Filharmonije*

***

Izletnike opozarjamo na slikarsko razstavo in razstavo del primorskih kniževnikov, ki so v prostorih nove bolnišnice v Sežani. Prav tako priporočamo vsem, da si kupijo zbirko pesmi Srečka Kosovela «Zlati čoln» (broš. 100 din, v platno vezano 220 din).

Navodila za izlet v Sežano in Tomaj

Mladina obvešča udeležence izleta za v Tomaj in Sežano, da bodo vozili avtobusi od 7,30 dalje iz Ul. Fabio Severo vsak četrt ure. — Prav tako bodo vozili v povratku.

Od 8. ure zjutraj dalje bodo vozili avtobusi od bloka do Sežane (cena 20 din). Po svečanosti v Sežani pa bodo vozili avtobusi v Tomaj (cena 30 din), nato pa iz Tomaja v Sežano ali pa kar do bloka.

Vsi mladinci in mladinke «Tržaškega mladinskega pevskega zbora», ki so se prijavili za izlet na «Kosovelovo proslavo» v Sežano—Tomaj dne 21. t. m., naj se javijo danes 20. t. m. ob 19 uri v Ulici Roma 15-II, kjer bodo prejeli navodila in dobili listke.

***

OKRAJNI ODBOR OF ZA NABREŽINO

obvešča izletnike, ki potujejo na izlet v Sežano—Tomaj v nedeljo, da odpotuje vlak s postaje Nabrežina ob 7.25 uri. Izletniki iz devinskega, sesljanskega in mavhinjskega sektorja, vstopijo na vlak v Devinu oziroma v Vižovljah ob 6.45 uri ima zvezo z Nabrežino oziroma na križišču (bivio).

***

MOTOKLUB «MLADOST» - NABREŽINA

Izletniki, ki potujejo na izlet v Tomaj 21. t. m., naj se javijo na sedežu danes 20. t. m. ob 18. uri. Priporočamo točnost.

Kdor ne bo vzel kontrolnega listka se ne bo mogel udeležiti izleta.

PRIHODI IN ODHODI LADIJ

PRIHODI: Ob 3. uri iz Ravenne s 450 t bencina ital. ladja «Prima».

ODHODI: Ob 7.15 proti Piombinu z 2227 t železa ital. ladja «Palmaiola», ob 7.30 proti Reki s 4 potniki jug. ladja «Bakar», ob 11. uri s 1000 t raznega blaga ital. ladja «Cagliari», ob 20.30 prazna proti Raši jug. ladja «Plitvice».

VREME VCERAJ

Najvišja temperatura 13,2, najnižja 8,4, ob 17. uri 11.6. Zračni tlak 1019,7 pada. Vlaga 94 odst., padavine 3,9 mm, nebo pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 8,6 stopinj.

NOCNA SLUZBA LEKARN:

All'Alabarda, Ul. dell'Istria 7; De Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Praxmarer, Trg Unità 4; Prendini, Ul. Tiziano Vecellio 24; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

TELEFONSKE STEVILKE ZA PRIMER NUJNOSTI

Rdeči križ	366 - 60
Gasilci	2 - 22
Policija	2 - 23

GLEDALIŠČE VERDI

Pri blagajni gledališča se nadaljuje prodaja vstopnic za prvo predstavo italijanskega komičnega teatra, ki ga vodi Nino Besozzi in pri katerem nastopajo Nuto Navarrini, Pavla Orlova, Maria Donati, Attilio Ortolani, ki bo nastopila s Fraccarolijevo novostjo «Vsi smo Milančani».

Predstava bo v ponedeljek ob 21. uri.

II. NEDELJSKI KONCERT

Jutri ob 11. uri bo drugi simfonični koncert tržaškega filharmoničnega orkestra pod vodstvom dirigenta Giorgia Cambissa s sodelovanjem pianistke Zita Lana. Program obsega: Wagner-Rienzi (uvertura), Casella - Partita, Schubert - Simfonija št. 8 (Nedokončana), Rimski Korzakov - Ruska velika noč (uvertura). Nadaljuje se prodaja vstopnic.

PODPORNO DRUSTVO «DIJASKA MATICA» V TRSTU

sklicuje za 28. marca 1954 ob 9. uri dopoldne v Trstu, Ul. Roma 15/II. redni

LETNI OBCNI ZBOR

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev.
2. Poročila odbornikov.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Volitev upravnega odbora, nadzornega in razsodišča.
5. Razno.

Vabimo članstvo, da se udeleži občnega zbora.

ODBOR

Osvobodilna fronta

SKUPSCINA OF ZA SEKTOR SEMPOLAJ

Vabimo vse člane na skupščino OF za sektor Sempolaj, ki bo danes 20. marca ob 20. uri na sedežu.

Razna obvestila

TAJNISTVO KMECKE ZVEZE

poziva vse tiste svoje člane, ki so naročili semenski krompir, da čimprej pridejo na sedež po nakazila za določeno količino.

Tajništvo.

TRZASKI FILATELISTICNI KLUB «L. KOSIR»

Vabimo vse slovenske filateliste, ki se aktivno bavijo s filatelijo ali so svoje zbirke zanemarili, da se brez obveznosti vpisa v klub udeležijo enega izmed naših sestankov, ki so v sredah zvečer in v nedeljah dopoldne. Pridite, ker Vam ne bo žal, da ste obiskali prvi slovenski filatelistični klub v Trstu. Vedite, da ni važna količina znamk, ki jo imate v svoji zbirki za vpis v klub, zadostuje tudi samo Vaša želja postati zbiralec znamk. Napotke v filatelijo Vam bomo dali mi.

Jutri 21. t. m. od 9. do 12. ure redni sestanek za zamenjavo znamk, na katerem se bodo delile novitete in revija Nova filatelija štev. 1. Za mladince je prisotnost na tem sestanku obvezna, ker si bodo izbrali svojega zastopnika v upravni odbor kluba.

IZPRED PRIZIVNEGA SODIŠČA

OPROŠČENI OBTOŽBE NENAMERNEGA UMORA

Žena in tašča, katerih pes je podrl na tla upokojenca, tako da je ta za poškodbami umrl, sta bili na prvi razpravi obsojeni

14 oktobra 1950. leta so z rešilnim avtom pripeljali z zlomljenim kolčnim sklepom v bolnico 86-letnega upokojenca Francesca Gotschi iz Ul. Belpoggio 27, ki je kmalu zatem podlegel poškodbam, ki so za starejše ljudi smrtno nevarne. Pokojnikova hči je tedaj pojasnila policijskim oblastem, da je očeta podrl na tla pes, last 48-letnega Luigija Gavardino iz Ul. Belpoggio 10, ki je tedaj prosto tekel po cesti za otroci, med katerimi je bil tudi nečak lastnika. Policija, ki je v tem dejanju imela lastnika živali za krivega, je takoj uvedla preiskavo in nato prijavila obtožbo nenamernega umora Gavardina, njegovo 48-letno ženo Bruno Oretti in njegovo 86-letno taščo Terezo Zupančič vd. Oretti. Razprava pa je dokazala da ni Gavardina imel nobene krivde, ker je bil pogosto zdoma in je večkrat opozoril domače, naj pazijo na psa. Zaradi tega so tedaj moža popolnoma oprostili, medtem ko so njegovo ženo obsodili na 4 mesece zapora in na 10.000 lir globe, taščo pa na 2 meseca in 20 dni zapora ter na 6.667 lir globe. Nadalje sta bili ženski obsojeni na plačilo stroškov odvetnika zasebne stranke v višini 40.000 lir in na izplačilo materialne škode, o kateri bi se moralo izreči civilno sodišče. Do končne razsodbe pa bi morali ženski izplačati na račun 100.000 lir.

Nezadovoljni z obsodbo, ker sta se čutili nedolžni, sta ženski vložili priziv in o njem so sedaj razpravljali na prizivnem sodišču, kjer je razpravi prisostvovala samo Bruna Oretti, kajti njena mati leži hudo bolna v bolnišnici. Prizivno sodišče je po razpravi sprejelo tezo zagovornika in obe ženski popolnoma oprostilo vsake obtožbe in vsakega izplačila.

Preds. — Arbanassi, tož. — Battigi Stabile, zapisn. — D'Andri, obramba — odv. Borgna.

V jamo je padel

Včeraj zjutraj so z rešilnim avtom pripeljali v bolnišnico in sprejeli na II. kirurškem oddelku približno 35 let starega neznanca katerega stanje je predvsem zaradi možganskega pretresa zelo resno.

Policijski agent, ki ga je spremil v bolnico, je pojasnil, da je neznanca opazil v približno 4 metre globoki jami v bližini železniške proge v višini stavbe št. 98 v Ul. delle Campanelle ter je domneval, da je verjetno mož padel v jamo ponoči, ko je hotel prekoračiti tračnice. Takoj po najdbi je agent obvestil Rdeči križ in kmalu zatem so nezavestnega neznanca že spravili v nosilnice in nato v avto, ki ga je z vso hitrostjo odpeljal v bolnišnico. Policija je po prijavi začela s preiskavo, da identificira neznanca, kar se ji je malo pred 11. uro posrečilo, zahvaljujoč se 28-letnemu Viktorju Ruščiču iz Ul. T. Luciani, ki je prišel v bolnico in v neznancu spoznal svojega 34-letnega brata Eugena, stanujočega na Kolonkovcu št. 959-6. Ruščič ni vedel, kaj se je bratu zgodilo v teku noči. Kakor javljajo iz bolnice, je Ruščič še vedno v nezavesti. Zdravniki so si pridržali prognozo.

ING

ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

gostovanje v Ljudskem gledališču v Kopru

Danes 20. marca 1954 ob 15.30 uri

Cankarjeva farsa

„Dohujšanje v dolini šentflorjanski"

Danes 20. marca 1954 ob 20. uri

Jutri 21. marca 1954 ob 15.30 uri

Nušićeva komedija

„Narodni poslanec"

KINO

Rossetti, 16.00: «Samoa», Gary Cooper in Roberta Haynes.
Excelsior, 14.30: «Naši časi», Sophia Loren, Toto.
Fenice, 15.30: «Deviška kraljica», Jean Simmons.
Nazionale, 16.30: «Osvojitev Mount Everesta».
Filodrammatico, 16.00: «Sangaree», Fernando Lamas, Arlene Dahl.
Arcobaleno, 16.00: «O cangaceiros» (Razbojnik), A. Ruschel.
Auditorium, 16.00: «Gospa s kamelijami», Micheline Cervi.
Astra Rojan, 16.00: «Aida», Sophia Loren.
Cristallo. (Trg Perugino): 16.00 «Smer Budapest», Dana Andrews.
Grattacielo, 16.00: «Plesala je samo eno poletje», Nella Jacobson in Folke Sundquist. Natančneje prepovedano mladoletnim.
Alabarda, 16.00: «Rimske počitnice», Gregory Peck in Audrey Hepburn.
Ariston, 16.00: «Zavod se zabava», Virginia May.
Armonia, 15.15: «Desetorica iz legije», B. Lancaster.
Aurora, 16.00: «En dan na sodišču», Silvana Pampanini, De Filippo.
Garibaldi, 15.00: «Voščena kriška», V. Price. Mladoletnim pod 16 letom prepovedano.
Ideale, 16.00: «Dolina sreče», Susan Hayward.
Impero, 15.30: «Kruh, ljubezen in fantazija», G. Lollobrigida.
Italia, 16.00: «Rimske počitnice», Gregory Peck in Audrey Hepburn.
Viale, 16.00: «Neron in Mesalina», Gino Cervi in Yvonne Sanson.
Kino ob morju, 16.00: «Deželanka», Gina Lollobrigida.
Massimo, 15.00: «Prostor za mašketirje».
Moderno, 16.00: «Luisianski pustolovec»,

50-LETNICA ROJSTVA SREČKA KOSOVELA

V Sežani in v Tomaju se te dni mrzlično pripravljajo na sprejem gostov, ki bodo prišli v nedeljo iz vseh delov okraja, z Goriškega, s Tolminskega, iz Ljubljane in iz Trsta v velikem številu na proslavo 50. obletnice rojstva Srečka Kosovela. V Tomaju so obnovili te dni prosvetno dvorano in oder na prostem, kjer bodo nastopili pevski zbori, uredili ulice po vasi in hišo, kjer je pesnik umrl. Tudi gostinjski obrati so se dobro pripravili, da bodo lahko postregli gostom, ki bodo ta dan prišli na Kras

Kras hoče dostojno proslaviti svojega prerano umrlega pesnika. Ves teden se vrstijo kulturne prireditve v sežanskem okraju, v nedeljo pa bodo zaključili prosvetni teden s spominsko svečanostjo v Sežani, kjer se je Srečko Kosovel rodil in v Tomaju, kjer je v pomladi svojega življenja umrl. Na nedeljsko svečanost bodo prišli ljudje z vsega Krasa, iz Brkinov in Istre, prišli bodo številni Tržačani, pa tudi iz drugih krajev Primorske, zlasti z Goriškega in s Tolminskega bo mnogo gostov, posebno mladine. Da, posebno mladine, ker primorska mladina čuti, da je Srečko njen, predvsem njen pesnik.

Prišli bodo tudi starejši, ki so bili mladi, ko je Kosovel živel, njegovi sovrstniki, ki so ga poznali, ali slišali že takrat o njem. Prišli bodo vsi tisti, ki so spoznali pesnikovo delo in vzljubili njegovo pesem, ki se je rodila, ko je našo primorsko zemljo tlačil sovražni škorenj.

Kosovelov Kras ni mogel lepše proslaviti svojega pesnika drugače kot s prosvetnim tednom, ker naše ljudstvo hoče nadoknaditi kar je zamudilo pod italijansko okupacijo. Zato ni nič čudnega, če so razne kulturne prireditve tako obiskovane, če so ob literarnih večerih naših književnikov dvorane nabito polne, če ima vsaka šola svojo Kosovelovo proslavo, če zlasti naša mladina v tem tednu obiskuje razstavo v Sežani in kraje, kjer se je Srečko rodil in umrl.

Posebno mladina je vesela, da vidi osebno in spozna naše pisatelje, katerih dela so ji že znana in jih rada čita. Tudi odrasli prihajajo v polnem številu na literarne večere; v Dutovljah je bilo n. pr. na literarnem večeru nad 300 domačinov, v Sežani še več. Ljudje so zelo zadovoljni, pisatelji pa imajo še posebno zadoščenje.

Te dni je izšla v Kopru zbirka Kosovelovih pesmi «Zlati čoln», ki jo je izdala «Primorska založba». Povsod je veliko povpraševanje po tej knjigi; v Tomaju so v nekaj dnevih prodali že 200 izvodov. (Knjiga stane broširana 100 din, v platno vezana pa 220 din in jo bodo prodajali tudi v nedeljo v Sežani in v Tomaju. Toplo priporočamo vsem udeležencem, da si jo kupijo.)

Poleg slikarske razstave in razstave del primorskih književnikov v prostorih nove bolnišnice v Sežani, kateri imata od nedelje vsak dan nad 500 obiskovalcev, literarnih večerov in nastopov književnikov za mladino, imajo v sežanskem okraju ta teden tudi gostovanje Gledališča za Slovensko Primorje, ki je nastopilo s Finžgarjevo igro «Naša kri» v nedeljo v Lokvi, v ponedeljek v Komnu, v torek v Divači in v sredo v Sežani. Dvorane so premajhne, da bi lahko sprejele občinstvo; v Sežani je bila dvorana nabito polna, zunaj pa je moralo ostati še prav toliko ljudi.

V četrtek, na dan pesnikovega rojstva, so bile pa vrh vsega tega še krajevne proslave v vsem okraju z govori o Kosovelu, petjem in recitacijami njegovih pesmi; vse šole pa so še posebej imele svoje proslave v sredo. Razne šole iz sežanskega okraja, pa tudi iz goriškega, so imele te dni skupne izlete v Sežano in v Tomaj in so si učenci v spremstvu svojih učiteljev in profesorjev ogledali zlasti razstavi v Sežani in pesnikovem kraju.

Na Krasu diši zdaj po pomladi iz lepo urejenih in obdelanih vinogradov in iz rdeče kraške zemlje, ki je mati terana in trdnih ter zavednih Kraševcev, zemlje, ki nam je dala, a prehitro ugrabila našega Kosovela. Kmet orje, veže trte in seje, v tem tednu pa pada tudi drugo seme, ki bo dalo dober sad, ker ni več na Krasu sovražnega škornja, da bi ga še teptal.

A. B.

Skupina dijakov in dijakinj iz višjih razredov gimnazije v Novi Gorici pred hišo, kjer je Srečko Kosovel umrl.

SUDAN V PRECEPU MED ANGLEŠKIMI IN EGIPTOVSKIMI IMPERIALISTIČNIMI TEŽNJAMI

Sudan je postal v zadnjih mesecih država o kateri se mnogo govori. Posebno je bilo o Sudanu govora tudi ob zadnjih dogodkih v Egiptu ter ob obisku generala Nagiba v prestolnici Sudana Kartumu. Oglejmo si zato Sudan kot državo v njenem zgodovinskem in gospodarskem razvoju.

Po svojem obsegu je Sudan zelo velika država, saj meri 2,618.000 kv. km, to je približno petkrat toliko kot Francija. Prebivalcev pa ima samo okoli 8 milijonov.

Kljub temu, da je v Sudanu mnogo predelov povsem neplodnih puščav, je to vendarle bogata dežela. Ima mnogo plodne zemlje, kjer predvsem gojijo bombaž. Posebno bogata pokrajina se razprostira med Belim in Modrim Nilom. To področje se imenuje Gezira in je po izgradnji namakalnih naprav postalo pravo bombažno področje. Bombažne plantaže pokrivajo 180 tisoč ha površine in dajejo nad 600.000 centov bombaža na leto. Za Egiptom je torej Sudan, kar se tiče bombaža, najbolj bogata država v Afriki. Poleg bombaža pa gojijo v Sudanu še predvsem koruzo ter razne rastline, ki dajejo olje. Poleg poljedelstva je živinoreja enako važna panoga gospodarstva, saj imajo v Sudanu 2,700.000 glav goveje živine ter približno enako število ovac. Zato Sudan na veliko izvaža živino, meso in kože. Kot tretje bogastvo Sudana pa je njeno podzemno bogastvo, in sicer rude.

Razumljivo je, da so razni kolonizatorji že od samega začetka kazali za Sudan veliko zanimanje in da borba proti kolonializmu še ni končana, kar so dokazali tudi dogodki zadnjega časa.

Do začetka 19. stoletja je bilo sudansko ljudstvo neodvisno. Ne moremo torej vzeti v poštev prejšnje dobe, ko je tudi Sudan spadal pod oblast egipčanskih faraonov. Leta 1820 pa je Sudan napadel turški podkralj Mohamed Ali paša, ki je bil tedaj tudi vladar Egipta. Ali paša je zavojeval Sudan in tako je ta dežela ostala pod turškim jarmom okoli 60 let.

Evropske velesile, ki so stalno težile za kolonijami, niso bile zadovoljne s tem stanjem. Slo je za tako imenovano «ravnotežje» na Sredozemlju. Turški vpliv je bil za Francoze in Angleže premočan. Francija se je zato pripravljala, da bi izpodrinila Turke, toda v tem jo je prehitela Anglija.

Angležem je bilo to laže, kajti že pred tem so imeli že svoje položaje v Sudanu. Angleži so skušali vdreti v Sudan najprej na miren način, in sicer s trgovskim in gospodarskim prodiranjem, in so že leta 1844 osnovali prvo angleško trgovsko družbo na Nilu. Sueški prekop, ki so ga odprli 1869. leta pa je «prisilil» Angleže, da so še bolj utrdili svoje položaje v Egiptu. Za to utrditev pa je bilo potrebno «širše zaledje in zato so podpirali upore sudanskega ljudstva proti Turkom. In leta 1882 se je sudansko ljudstvo uprlo Turkom, vodil jih je pa v uporu njihov vodja Mahdi. Sudanci imenujejo ta svoj upor z lepo zvenečim nazivom «velika revolucija». Turki so se morali umakniti iz Sudana, toda svoboda je bila kratkotrajna. Po šestih letih so se namreč Angleži izkrcali v Egiptu in zamenjali turško kontrolo ter počasi prevzeli tu oblast. Pod svoje poveljstvo so prevzeli tudi egipčansko vojsko in nato skupno z Egipčani zasedli tudi Sudan.

To so bile hude borbe, vendar pa so morali Sudanci kloniti. Kako hude borbe so bile nam pove dejstvo, da je v zgodovinski bitki pri Omdurmanu padlo nad 40.000 Sudancev. In tako se je začelo za Sudan novo suženjstvo.

Pod angleškim suženjstvom so bili tudi Egipčani, toda 1899. leta je bil sklenjen formalen sporazum, da bo Sudan britansko-egipčanski kondominij, to se pravi, da bosta imela oblast nad Sudanom tako Velika Britanija kakor Egipt v enaki meri. Upravo Sudana so izročili generalnemu guvernerju, ki naj bi ga «priporočala» britanska vlada, ki pa ga je imenoval po navadi egipčanski kralj. In povsem razumljivo, da je bil generalni guverner vedno Anglež.

Res je, da sudansko ljudstvo ni bilo naklonjeno novemu režimu, in to kljub temu, da so Angleži marsikaj dobrega storili za sudansko gospodarstvo, saj jim je to neslo velike dobičke. Gradili so ceste, železnice, regulirali so vodovode, povečali obdelovalno površino, toda vse to je bilo storjeno zato, da bi bil postal Sudan prava surovinska baza za angleško tekstilno industrijo. In vprav v tem moramo iskati vzrok za izredno dobro razvito obdelovanje bombaža. Sudansko ljudstvo pa ni bilo zadovoljno; zato so se stalno ponavljali novi upori, ki so se tako rekoč selili od plemena do plemena, in Angleži so imeli stalno posla z «dušitvijo uporov pri plemenih Niam-Niam», Giur-Morum, Siluke, Habanije in predvsem Dinke. Leta 1914 so Angleži izvršili veliko «ekspedicijo» proti Nuerom. Leta 1919 pa je v borbi proti Mongalom padel celo guverner te pokrajine. 1927. leta je prišlo do novega upora, ki je trajal poldrugo leto. In Angleži so kljub svojim «pohodom» zaman skušali utrditi mir in oblast v tej vroči deželi.

Ker vojska ni imela nikakega uspeha, so skušali Angleži dati Sudancem nekoliko več oblasti s tem, da so uvajali nove ljudi, Sudance, v upravo. Organizirali so celo posebno sudansko vojsko, ki pa je bila vedno pod angleškim poveljstvom.

Velika Britanija je imela veliko težkoč tudi s samim Egiptom, ki je hotel postati neodvisna država. Zato je bila leta 1936 prisiljena podpisati z Egiptom poseben sporazum, s katerim je bilo proglašena popolna suverenost države, vendar pa pod pogojem, da bodo ostale v Egiptu britanske čete vse do leta 1956, do tedaj namreč, ko bo postal Egipt «sposoben, da zajamči varnost Sueškega prekopa». Ta sporazum pa je važen tudi za Sudan. V njem namreč čitamo, da bo britansko-egipčanski kondominij v Sudanu trajal prav tako dvajset let in sicer do 1956. leta. Po istem sporazumu ostane v Sudanu uprava ista kot je bilo sklenjeno leta 1899, seveda guverner po možnosti Anglež, nižji funkcionarji kvečjemu Egipčani, kajti Sudanci baje niso sposobni, da bi se sami upravljali. Po drugi svetovni vojni pa se je pokazalo, da niti Egipčani, niti Sudanci nočejo čakati leta 1956. Egipčani so začeli ostreje izrivati Angleže iz Sueza, hkrati pa niso hoteli, da bi postal Sudan neodvisen, ampak bi ga hoteli priključiti Egiptu. Toda v Sudanu so se politične razmere v tem času naglo razvijale. Osnovale so se politične stranke in organizacije. Ljudsko razpoloženje v Sudanu je različno. Imamo namreč pristaše popolne neodvisnosti ter pristaše skupnega političnega življenja z Egiptom, in nekaj, sicer zelo redkih je, ki bi vztrajali še na dosedanjem stanju angleške nadvlade. Po drugi svetovni vojni so Angleži skušali spremeniti svoje stališče do Sudana in sicer so vrgli geslo, da naj bi si «Sudanci vladali sami». Angleži se skušali «demokratizirati» Sudan zato, da bi ostal še dalj časa v njihovi oblasti. Toda z letom 1951 pride ponovno do zaostritve egipčansko-britanskega spora in končno vlada Nahas paše odpove sporazum iz leta 1936. Kralja Faruka so proglasili za kralja Egipta in Sudana. S tem je hotel Egipt poudariti svojo voljo, da bi še nadalje obdržal Sudan v nekakem podložniškem statusu. Angleži pa so pristali, naj bi se nadaljnji proces v zvezi s Sudanom razvijal takole: čez tri leta naj sudansko ljudstvo s plebiscitom samo odloči, kaj naj se z njim zgodi, ali naj bo neodvisna država ali pa naj živi skupno z Egiptom.

Sudan ima sedaj posebno ustavo. Ima svojo vlado, ki je sicer še pod guvernerjem, vendar pa izhaja nekako iz parlamenta. Imeli so ponovno volitve, in sicer novembra lanskega leta. S temi volitvami je bil izvoljen parlament 97 poslancev. Od teh je 50 unionistov, to se pravi za združitev z Egiptom, 23 pristašev «UMMA», to se pravi stranke, ki hoče popolno neodvisnost, ostali pa pripadajo raznim strankam. Ta parlament bi morali otvoriti 2. marca letos, namreč tedaj, ko je prišel v Kartum predsednik egipčanske republike Nagib, toda zaradi krvavih spopadov je bila svečana otvoritev preložena na poznejšo dobo.

Ustavili se bomo samo pri zadnjem dogodku: Ko je bil namreč v Kartumu general Nagib, je bilo baje 40 mrtvih, med njimi tudi 10 članov policije, ranjenih pa je bilo nad 300 ljudi. Mnogi pa zatrjujejo, da je bilo mrtvih nad 250, dočim da je bilo ranjenih mnogo, mnogo več. Kdo je temu kriv? Spor je bil med pristaši tistih Sudancev, ki hočejo združitev Sudana z Egiptom in med pristaši gibanja za somostojen in neodvisen Sudan. Abdel Rahman El Mahdi, ki je eden izmed starih politikov in voditelj pristašev neodvisnega Sudana je ob tem dogodku rekel: «Moji ljudje so imeli namen mirno demonstrirati. Imeli so namen protestirati proti prihodu egipčanske delegacije z Nagibom na čelu v Sudan. Napadli so jih nasprotniki iznenada, ker so se morali braniti, so morali odvzeti orožje policajem». Unionisti pa zatrjujejo, da je bila stvar organizirana, da je šlo za izzivanje v katerem so imeli glavno besedo Angleži. 20.000 upornikov sekte Ansar, ki je neposredna ločina gibanja neodvisnih pod vodstvom Mahdija, je prišlo z juga v Kartum, od tu so se ponovno, po sporu vrnili v svoje kraje in odnesli s seboj svoje mrtve in ranjence.

Kot vidimo, ni važno ali so bili v tem sporu dejavni Angleži ali ne, dejstvo je, da je spor tu. In ker vemo, da se vsako ljudstvo skuša osvoboditi in postati povsem neodvisno, je povsem razumljivo, da tudi Sudanci težijo k neodvisnosti. Sedaj ni več vprašanje ali naj se pridružijo Egiptu ali naj ostanejo samostojni; važno je, da jih puste pri miru Angleži kakor bi morali že zdavnaj zapustiti Egipt.

GOSPODARSKI PRINCIPI ATOMA

MIROLJUBNA UPORABA ATOMSKE ENERGIJE JE ZDRUŽENA Z OGROMNO NEVARNOSTJO ZA STOTISOČE LJUDI

Sredi splošnega razburjenja, ki so ga ustvarile atomske in vodikove bombe ter tekmovanje v atomskem oboroževanju, in ki se pojavlja ravno spet te dni zaradi «atomiziranja» japonskih ribičev, so ljudje skoraj popolnoma prezrli delo za miroljubno uporabo atomske energije. Se manj znane so gospodarske posledice, ki so v zvezi z uporabo te energije v miroljubne namene. In vendar je bilo v tem pogledu podanih več važnih izjav in je že treba čitati vse te izjave med vrsticami če si hočemo ustvariti približno sliko o stroških in o gospodarskih posledicah.

Amerika komisija za atomsko energijo je 15. marca t. l. napovedala, da bo družba Westinghouse zgradila atomsko elektrarno, angleška ustanova za produkcijo atomske energije pa sporoča, da bodo že v nekaj letih v angleško električno omrežje dovajali tok iz atomskih central. To, za kar smo mislili, da je še 10 do 25 let pred nami, bo torej ustvarjeno že v treh ali štirih letih

Slika bodočnosti

To v znatni meri spreminja izglede za bodočnost, predvsem pa gospodarska načela, na katerih so temeljili sedanji viri energije: reke, jezera, premogovniki in petrolejski vrelci. Res bo v začetku energija iz atomskih virov neznatna v primeri z ogromno energijo, ki prihaja iz hidroelektrarn, ki jo proizvajajo termične elektrarne na premog, na nafto in na druga goriva; toda velike posledice nastajajo često iz malih vzrokov in vsi začetki se zdijo skoraj vedno brezpomembni.

Kot gospodarstvenika me zanimajo naj bo temu že kakor hoče dolgoročne posledice in stroški civilne uporabe jedrne energije. Ali smo mogoče res že na pragu nove dobe, v kateri se bodo znašle tako imenovane revne dežele na isti stopnji z Anglijo in Ameriko, ki razpolagata trenutno z ogromnimi viri za produkcijo energije na normalen način? Ali pa bodo v tej novi dobi proizvajali to energijo po stopnjah in z zelo visokimi stroški?

Uranova ruda

Anglija je sprožila industrijsko revolucijo na svetu z izkoriščanjem premoga in pare. Danes so glavni angleški gospodarski problem stroški preskrbe s premogom, katerega ležišča bodo zadostovala še za 200 let. Ležišča premoga so v vedno večjih globinah in oprema ter naprave za izkop premoga stanejo angleški narod na teden povprečno pol milijona funtov šterlingov. Zato cena premoga stalno narašča, kar ima za posledico naraščanje cene elektrike, ki jo v Angliji proizvajajo skoraj izključno kalorične centrale na premog.

Nasprotno pa bodo po zadnjih uradnih izjavah začetni stroški produkcije električne energije iz jedrne energije verjetno tako konkurirali s tekočimi stroški, v bodočnosti pa verjetno stalno padali namesto da bi naraščali. Posebna značilnost atomske energije je nadalje, da bo atomska tvarina v bodočih jedrnih pečeh, ki bodo proizvajale električno energijo, ustvarjala nov material, ki se bo lahko znova razcepljal z atomsko dejavnostjo. Z drugimi besedami: vse oblike, ki jih zdaj uporabljajo za produkcijo energije, niso nič drugega kot sistemi spreminjanja goriva — premoga ali nafte — v električni tok, pri čemer se uporabljena tvarina izgubi, novo atomsko gorivo pa ne bo samo proizvajalo električnega toka, ampak se bo v veliki meri tudi samo obnavljalo. To je nedvomno novo dejstvo, ki bo v veliki meri odtehtalo stroške produkcije električnega toka z jedrnim reaktorjem.

Treba pa bo rešiti še nekaj vprašanj, prej ko bomo polno vstopili v dobo atomske energije in opustili hidroelektrarne, premogovnike in petrolejske čistilnice. Prvo tako vprašanje je geološko in zemljepisno, to je uran. Uran se nahaja v glavnem v Belgijskem Kongu, v Kanadi, v Avstraliji in še v nekaterih drugih redkih krajih. Ni dvoma, da bodo sčasoma rešili to vprašanje in iznašli stroje in metode za uporabo uranove rude slabe kakovosti; zdaj pa stane to še precej denarja.

Gostota prebivalstva

Drugo je vprašanje varnosti za ljudi, ki so zaposleni pri atomskih pečeh, pa tudi za ljudi, ki živijo v oddaljenosti 150 do 300 km od njih. Ta problem obstaja vlasti v Angliji, Franciji, Belgiji, Italiji in v skoraj vsej ostali Zahodni Evropi, pa tudi na Japonskem, kjer ležijo mesta blizu drugo pri drugem in kjer je prebivalstvo zelo gosto naseljeno. Mnogo laže je za mlade dežele kot so Amerika, Kanada in Avstralija in za dežele kot sta Sovjetska zveza ter Kitajska, ki razpolagajo še z razsežnimi neobljudenimi področji. Ni še znana nevarnost jedrnih reaktorjev za civilno uporabo, toda že ena sama nesreča bi lahko povzročila smrt stotisočev ljudi. To pomeni, da bo pri stroških atomske energije za miroljubno uporabo treba tudi upoštevati potrebe zaščitnih naprav pred kakršno koli možno nesrečo. Ta činitelj varnosti postaja vedno bolj važen in tudi vedno bolj drag, ko prehajamo od sedanjih preprostih jedrnih reaktorjev k bolj kompliciranim, ki so namenjeni «samoobnavljanju». V Angliji iščejo sedaj samoten kraj na Škotskem, kjer bi lahko postavili prvi reaktor s «samoobnavljanjem», ali kakor ga tudi imenujejo «hitri reaktor».

Zelo jasno je, da so samo industrijske države — Sovjetska zveza, Amerika, Anglija, Francija itd. — blizu dobi atomske energije. Nihče od nas še ne ve, koliko bo stalo, če bomo hoteli napraviti atomsko energijo za popolnoma varno. Smo zato v rokah tehnikov in znanstvenikov, ki pa lahko presojajo samo strahoten učinek atomskih bomb, ki so eksplodirale pri raznih poskusih. Samo za izdelavo teh atomskih bomb in drugega orožja so potrošile industrijske države okoli šest milijard funtov šterlingov, to je 9.6000 milijard lir. Ta znesek bi zadoščal, da bi se s popolno varnostjo proizvajala atomska energija v taki meri, da bi postala Anglija neodvisna od premoga, Zahodna Evropa pa ne bi več uvažala petroleja. Smo torej še zelo daleč od cenene atomske energije za splošno uporabo.

Tragedija atomske energije je seveda tragedija dvojne narave človeškega rodu: slaba stran teži k vojni, dobra stran pa za napredkom, sodelovanjem in blagostanjem. Meni se je vedno zdelo nelogično obsojati ljudi, ker hočejo uporabljati atomske bombe, ne jih pa tudi obsojati zaradi tega, ker so iz letal zmetali na sovražno mesto enako razdejalno količino drugih razstrelivov. V dobi atomske energije smo na eni strani pred problemom kaznovanja ljudi, ki so drug od drugega ločeni po železni zavesi nezaupanja in sovraštva in medsebojno tekmujejo v atomskem oboroževanju; na drugi strani pa Sovjeti, Američani in Angleži naglo skušajo zagotoviti uporabo jedrne energije v miroljubne in civilne namene.

Glede civilne uporabe jedrne energije bomo laže dosegli sodelovanje kot glede oboroževanja; treba nam bo skupno spoznati višino stroškov proizvodnje energije po novih metodah, boljše sisteme za zajamčenje varnosti ljudi, boljše metode za uporabo te nove oblike energije in najprimernejši način ublažitve socialnih ter gospodarskih posledic uporabe nove energije proti starim virom in z njimi povezanim industrijam.

Nevarnost eksplozije

Na veliko srečo človeštva so to resnično miroljubna vprašanja atomske energije, ki se ne razlikujejo dosti od vprašanj sodelovanja pri postavljanju pomorskih svetilnikov, izboljšanje poštne službe ali zajezitve bolezni in epidemij v mednarodnem bratstvu medicine. Velika stvar je že, da Angleži in Američani skupno naglo napredujejo v produkciji električne energije iz jedrnih reaktorjev; to bo lahko približalo dan resničnega in popolnega mednarodnega sodelovanja za zaščito vsega človeštva pred civilnimi nesrečami in vojnimi eksperimenti s tem ogromnim virom moči, ki je na razpolago človeškemu rodu.

Konec koncev ne gre več za strah pred atomsko vojno; v nekaj letih se bomo mogoče morali bolj bati kake eksplozije v električni centrali sosedne države, ki bi lahko ubila nas in naše otroke. Lahko me bodo napadli, da sem čuden gospodarstvenik; podpira me pa dejstvo, da bo ves svet prav tako v nevarnosti atomske vojne kot v nevarnosti civilne nesreče, ko bodo vse dežele zgradile svoje tovarne na atomsko energijo.

NOV MOGOČNI POIZKUSNI STROJ ZA RAZBIJANJE ATOMOV

V brookhavenskem državnem laboratorju nameravajo začeti v kratkem z gradnjo mogočnega akceleratorja za partikle, ki bo sposoben vdirati v notranjost atomov s silo 25 tisoč milijonov elektronskih voltov. V Brookhavenu je namreč raziskovalni center devetih ameriških univerz.

Novi akcelerator je namenjen samo za raziskovanja notranjosti atomov, ki so kljub temu, da so premajhni da bi jih bilo mogoče videti celo z najboljšim drobnogledom, po svoji strukturi vendarle sorazmerno enako zapleteni in sorazmerno enako prostorni kakor vesoljstvo. Novi pospeševalnik bo približno enako močan, kakor tisti, ki ga grade v Švici za 12 evropskih držav in ki bo začel delovati v kakih štirih letih. Brookhavenski bo pa začel delovati v petih letih.

POL MILIJARDE ČEVLJEV V LETU 1953

Ameriška čevljarska industrija poroča, da je v letu 1953 izdelala več kot pol milijarde parov usnjenih čevljev, to je več kot tri pare na osebo v državi.

V LONJERJU SO PADLI ZA SVOBODO

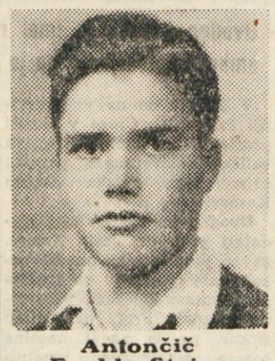

Antončič Evaldo-Stojan

Pertot Andrej

Masten Pavle-Radivoj

Komandir Pavle

V naši slavni narodnosvobodilni borbi je bil vsak košček naše zemlje natopljen z našo krvjo, s krvjo junakov, ki jih je dala slednja naša vas. Hkrati pa je tudi fašistični in nacistični okupator zares drago plačal svoja grozodejstva, ki jih je izvršil na naši zemlji. In vprav te dni proslavimo enega izmed junaških dni naše velike borbe.

Bilo je to 23. marca leta 1945, torej tik pred koncem vojne, tik pred našo zmago. V Lonjerju je imela svoj sedež in bunker sabotažna partizanska skupina, ki je razvijala svojo dejavnost na tem območju. Nacisti in fašisti pa so kljub svojemu polomu, ki se jim je z naglimi koraki bližal in ki so ga že čutili, bili še bolj surovi. V zgodnjih jutranjih urah 23. marca so z velikimi silami obkolili Lonjer. Za bunker sabotažne skupine so vedeli in okoli devete ure so v počasnem in previdnem sestopu prišli skoraj do njega. Računali so verjetno, da se peščica partizanov ne bo upirala premoči in se bo predala brez boja. Toda močno so se zmotili. Šest partizanov sabotažne skupine je sprejelo borbo pod geslom: «Živih nas ne dobite v roke!» Regljale so strojnice in brzostrelke. Odmevale so eksplozije ročnih bomb. Padali so junaški partizani drug za drugim, toda še mnogo več žrtev je bilo med nacisti in fašisti.

Kljub do podrobnosti pripravljenemu napadu in nepримerno večji premoči fašistov, so se iz vrste obročev prebili trije borci. Na bojišču pa so ostali komandir sabotažne skupine Pavle borec Antončič Evaldo - Stojan, Masten Angel - Radivoj in oče partizana Danila Pertot Andrej.

Ob letošnji obletnici žrtev štirih Lonjercev se jih bo naše ljudstvo ponovno spomnilo ter položilo vence pri spomeniku padlih borcev in obnovilo prisego, da ne bo popustilo pred tistimi, ki bi hoteli, da bi bile naše žrtve padle zaman.

POVELJNIKI V SATELITSKIH ARMADAH SZ

Armadam vseh držav sovjetskega bloka danes poveljujejo v glavnem ljudje, ki so se za to nalogo pripravljali v Sovjetski zvezi. Skoro vsi ti voditelji vzhodnoevropskih armad, so bili častniki sovjetske armade in so vršili to službo v posameznih enotah Rdeče armade.

Nekaj primerov.

Eden izmed takih vojaških voditeljev je romunski minister za narodno obrambo generalni polkovnik Emil Bodnaraš. Vse od leta 1936 pa do vrnitve v Romunijo je Bodnaraš preživel v Sovjetski zvezi ter kot poseben obveščevalni strokovnjak pogosto obiskoval posamezne evropske države.

Načelnik glavne politične uprave romunske armade je generalmajor Dimitru Petresku. V Sovjetsko zvezo je Petresku prišel leta 1933. Tu je kmalu dosegel, da so mu višji sovjetski voditelji zaupali. Po zlomu nemških in romunskih čet pri Stalingradu, so mu poverili nalogo, da iz romunskih vojakov, ki so bili zajeti pri Stalingradu formira romunsko divizijo, ki so ji dali ime Tudor Vladimiresku. Ko je bila divizija ustanovljena, je Petresku prevzel vodstvo njene politične sekcije.

Življenjepis poveljnika romunskih planinskih čet generalmajorja Vasilija Laskara se razlikuje od življenjepisa omenjenih dveh generalov v toliko, da se je Laskar znašel na ozemlju Sovjetske zveze kot eden izmed romunskih poveljnikov, ki so sodelovali v Hitlerjevem napadu na Sovjetsko zvezo. Bil je ujetnik, toda kmalu mu je uspelo, da si je pridobil zaupanje sovjetskih odgovornih krogov in je postal prvi poveljnik že prej omenjene divizije «Tudor Vladimiresku».

Prav tako je bil tudi sedanji generalni polkovnik Jakop Teslu zajet kot ujetnik leta 1942 v Sovjetski zvezi in sicer v borbah na Donu. Pozneje je stopil v divizijo «Tudor Vladimiresku». Danes je poveljnik ene romunskih divizij.

Poglejmo sedaj nekoliko v Madžarsko.

Madžarski minister narodne obrambe generalni polkovnik Ištvan Bata je živel v Sovjetski zvezi skoraj trideset let. V času druge svetovne vojne je kot sovjetski generalmajor poveljeval neki ukrajinski diviziji. Po koncu druge svetovne vojne je postal načelnik vrhovnega štaba madžarske armade. Lansko leto pa so ga postavili za ministra narodne obrambe ter mu dali čin generalnega polkovnika.

Tudi sedanji sekretar partije madžarskih delavcev Mihael Farkaš se je vrnil iz Sovjetske zveze kot sovjetski general in je bil do nedavnega minister za narodno obrambo republike Madžarske.

Tudi sedanji generalni polkovnik madžarske armade in pomočnik ministra za narodno obrambo ter načelnik politične uprave tega ministrstva Sandor Nagradi je bil sovjetski polkovnik.

Kaj pa Bolgarija? Bolgarski minister narodne obrambe Peter Pančevski je dokončal vojaško šolo v Leningradu, pozneje pa tudi vojno akademijo. Pančevski je prišel v Sovjetsko zvezo že leta 1926, v času druge svetovne vojne pa je sodeloval pri mnogih vojaških operacijah kot sovjetski polkovnik. Po vojni je v kratkem času napravil veliko kariero v Bolgariji. V začetku je bil poveljnik tankovske divizije, kmalu za tem pa je bil imenovan za direktorja vojaškega podjetja v Kazanluku. Pozneje je stopil v ministrstvo narodne obrambe kot pomočnik ministra, danes pa je minister.

Podpredsednik bolgarske vlade Ivan Mihajlov, ki je bil pred dnevi na VI. kongresu komunistične partije Bolgarije izvoljen v centralni komite in celo v politbiro, je hkrati tudi pomočnik ministra za narodno obrambo Bolgarije. Mihajlov je živel v Sovjetski zvezi dolgo let. V Bolgarijo se je vrnil kot topniški polkovnik sovjetske armade.

Poveljnik bolgarskega letalstva, novi kandidat za člana centralnega komiteja komunistične partije Bolgarije generalni polkovnik Zaharij Zaharijev je živel v Sovjetski zvezi od leta 1931. Tam je dokončal akademijo vojaškega letalstva, v času druge svetovne vojne pa je bil na odgovornih položajih v sovjetskem letalstvu.

Nekaj iz Poljske.

Preteklost «poljskega» maršala Konstantina Rokosovskega je dobro znana. Na Poljskem zavzemajo sovjetski častniki «poljskega porekla», ki so v času druge svetovne vojne bili častniki sovjetske armade, položaje načelnika generalštaba, poveljnika mornarice, poveljnika letalstva, generalnega inšpektorata topništva, inženjerjev, službe za zveze ter poveljnikov treh vojaških področij in sicer II., IV. in VII. Danes je maršal Rokosovski tudi minister narodne obrambe Poljske.

Od dosedanjih in sedanjih voditeljev in poveljnikov vojska držav sovjetske sfere je edino Rokosovski, ki ni mogel napredovati v svojih častniških činih, kajti že v času druge svetovne vojne je postal maršal Sovjetske zveze. Vsi ali skoraj vsi ostali voditelji in poveljniki so naglo napredovali.

Sovjetska zveza se trudi, da ima v višjem in deloma tudi v nižjem komandnem kadru držav svoje sfere čim več ljudi, ki so šli skozi sovjetske vojaške šole ali ki so bili vsaj sovjetski častniki. Tako je od 13 sovjetskih častnikov na Poljskem, ki so «poljskega porekla», in ki imajo čin majorja, podpolkovnika ali polkovnika, trije na položaju poveljnika divizije, ostalih deset pa so poveljniki polkov.

Sprejemanje mladeničev v vojaške šole držav sovjetskega bloka se vrši prvenstveno po kriteriju «ljubezni in predanosti Sovjetski zvezi». Po istem kriteriju pa izbirajo tudi častnike iz čet v višje vojaške šole, odnosno zavode.

Posebno kategorijo vplivnih osebnosti v sistemu vodenja armad držav sovjetske sfere predstavljajo inštruktorji iz Sovjetske zveze. Dejansko imajo ti inštruktorji vodilno vlogo v oboroženih silah omenjenih držav. Pravice sovjetskih inštruktorjev v vojaških enotah in ustanovah so neomejene. Oborožene sile so tako rekoč dobesedno prepletene z inštruktorskim aparatom in sicer od najvišjih formacij armad pa do polkov, v posebnih specializiranih enotah pa celo do bataljonov. Sovjetski inštruktorji, za katere v teh državah navadno uporabljajo naziv «svetovalci», ker je to mnogo milejši izraz, vršijo v praksi preizkušanje kadra ne pa njegovega izučevanja. Pri tem preizkuševanju jim je glavni cilj ugotoviti višino prikladnosti tega kadra za izvajanje sovjetske linije. V kolikor bi neki instruktor ali pa «svetovalec» ugotovil, da ta ali oni vojaški voditelj odstopa od «linije», ki jo narekujejo ti instruktorji, bi ga prav kmalu premestili, odstranili ali pa celo zaprli.

Vzdrževanje tega velikanskega števila instruktorjev, kakor tudi gospodarskih strokovnjakov, predstavlja za nacionalno gospodarstvo držav sovjetskega bloka zelo veliko breme. Samo v Albaniji je teh «specialistov» več tisoč. V ostalih državah sovjetskega bloka pa jih je še več.

Poleg tega pa prejemajo instruktorji in strokovnjaki plače, ki so šest ali celo devetkrat večje od plač domačih častnikov, odnosno funkcionarjev na odgovornih mestih. Tako znašajo n. pr. v Bolgariji prejemki instruktorjev sedemkrat več kot prejemki bolgarskih častnikov z ustreznimi čini in položaji. V Albaniji prejemajo instruktorji od 6 do 9-krat večjo plačo kot Albanci, ki so na položajih direktorjev podjetij, dočim imajo instruktorji višjega ranga plačo, ki je za petkrat večja kakor plača albanskega polkovnika. In poleg vsega tega uživajo instruktorji še posebne prednosti. Njim se namreč določajo najboljša stanovanja. Oni imajo na razpolago državne avtomobile in imajo na razpolago velike količine izbranih prehrambenih artiklov, blaga, tekstila in drugih potrebščin po znatno nižjih cenah.

USPEH BOJA PROTI OTROŠKI PARALIZI

Dr. Joanas Salk, profesor na univerzi v Pittsburgu, ki ima največ zaslug za razvoj cepiv proti otroški paralizi, je poročal na zborovanju skupine zdravnikov v New Orleansu, da nudijo ta cepiva človeškemu telesu trajno obrambno silo proti virusom, ki povzročajo bolezen. Ugledni zdravniki izjavljajo, da bodo odkritja dr. Salka povzročila, da se bo otroška paraliza v prihodnjih letih pridružila davici, navadnim kozam, tifusu in drugim boleznim, ki so nekoč razsajale, nad katerimi je pa človek dosegel zmago.

TRST, sobota 20. marca 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo spremenljivo oblačno vreme s krajevnimi razjasnitvami. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 13.2 stopinje; najnižja 8.4 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 17.30: Iz ustvarjalne dejavnosti jugoslovanskih skladateljev. 22.00: Z mikrofonom po Primorski: Ob Kosovelovem tednu. — **Trst II.:** 18.20: Čajkovski: Labodje jezero. — **Trst I.:** 11.30: Simfonična glasba.

NOVICE VSEGA SVETA

STRAH PRED „ATOMIZIRANIMI" RIBAMI JE ZAJEL TUDI AMERIKO

Ameriški poslanci in senatorji si niso edini o odgovornosti znanstvenikov za posledice jedrske eksplozije

Medtem ko nekateri govorijo o napakah, ki bi jih bilo mogoče odstraniti, so drugi mnenja, da je nesrečo 23 japonskih ribičev povzročila nenadna sprememba smeri vetra - V ZDA ne bodo smeli prodajati ribjih konzerv, če ne bodo imela pečata ministrstva za higieno

TOKIO, 19. — Prebivalstvo tistih japonskih obalnih mest kamor so «atomizirani» ribiči pripeljali radioaktivne nalovljene tune, živijo še vedno v hudem terorju. Število oseb, ki so uživale «okuženo» meso, vedno bolj narašča. Med temi je tudi 38 inštruktorjev univerze v Massei. Oblasti so uvedle najstrožje nadzorstvo nad vsemi ribiškimi ladjami, ki so po 1. marcu plule vsaj 700 milj od Marshallskih otokov. Ugotovile so veliko število radioaktivnih ladij. Znanstveniki so sporočili, da ima tudi sončna svetloba določeno količino radioaktivnosti; zaradi tega so ladje, ki prihajajo z južnega Pacifika ali iz tropskega pasu, bolj radioaktivne kakor tiste, ki so bile na lovu v severnejših morjih.

Japonsko obalno prebivalstvo, ki se hrani pretežno s tuno, so oblasti pozvale, naj se za nekaj časa odpovedo tej hrani in uživajo jajca, meso itd.

Tudi ameriško ministrstvo za higieno je podvzelo stroge ukrepe, da bi preprečilo prodajanje «okuženega» mesa po kontinentu. Odredilo je najstrožji pregled vsega mesa, ki ga pripravljajo za konzerviranje. Konzervnih škatel ne bo mogoče zapreti, če njunove vsebine ne bodo predhodno temeljito pregledali s posebnimi aparati. Konzerve, ki bodo za izvoz ali za trgovino, bodo opremljene z žigom.

Medtem se je izvedelo, da so ZDA pripravljene povrniti škodo, ki so jo utrpeli ribiči, če se bo izkazalo, da do strašnih posledic ni prišlo po njihovi krivdi. Demokratski poslanec ameriškega parlamenta Melvin Price in republikanski poslanec James Van Zandt sta včeraj predlagala, naj bi v najkrajšem času pričeli s preiskavo glede odgovornosti v nesreči okoli Marshallskih otokov, kjer je bilo zaradi izžarevanja opečenih okoli tri sto oseb, med njimi tudi 23 japonskih ribičev.

Predsednik mešane kongresne komisije za atomsko energijo republikanski poslanec za New York Sterling Cole je sporočil, da bodo uvedli parlamentarno preiskavo za ugotovitev napak, ki bi jih bilo mogoče preprečiti med atomskimi poskusi 1. marca. Komisija je pod njegovim predsedstvom že pričela za zaprtimi vrati izpraševati večje število izvedencev in prič. Zaključke bodo objavili, čim bo to mogoče.

Demokratski poslanec Holifield je danes podal nekatere izjave, ki so v nasprotju s predlogi demokratskih in republikanskih poslancev Prica in Van Zandta, članov mešane komisije za atomsko energijo. Poslanec Holifield, ki je skupaj s senatorjem Johnom Pastorom prisostvoval eksploziji na Marshallskih otokih, je danes prišel v Tokio in izjavil, da je bila eksplozija močnejša kot so predvidevali. Opekline na japonskih ribičih je treba smatrati za posledico nenadne spremembe smeri vetra, spremembe, ki je lahko nastala popolnoma naravno morda pa tudi zaradi eksplozije. Po njegovem mnenju se ameriškim znanstvenikom ne more prisoditi nobene odgovornosti za nesrečo. Pred prihodom v Tokio je Holifield skupaj s senatorjem Pastorom obiskal otoke Kwajalein, kjer nista ugotovila niti najmanjše radioaktivnosti, ljudje pa so bili popolnoma normalni.

Ravnatelj japonsko - ameriške zdravniške komisije, ki zdravi žrtve atomske eksplozije v Hirošimi, dr. John Morton je danes obiskal opečene japonske ribiče. Priredil je tiskovno konferenco, na kateri je dejal, da se je prvič dogodilo, da bi radioaktivni pepel, ki je nastal po jedrski eksploziji, prišel v stik s človeškim telesom. Po dosedanjih znakih ni mogoče sklepati, ali so žarki poškodovali tudi notranje organe. Po njegovem mnenju bi pepel ne smel povzročiti notranjih obolenj. Pisanje tiska in izjave japonskih zdravnikov o zdravstvenem stanju ribičev je označil za «nekoliko pretirano».

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

SESTANEK NAJEMNIKOV OB PRISOTNOSTI OBČINSKIH SVETOVALCEV

„Posredovanje" župana bi dovedlo do naselitve ezulov v kolonske hiše

Najemniki bodo vložili priziv, čim bo goriško sodišče izdalo razsodbo

Po razgovoru, ki so ga slovenski občinski svetovalci in predstavniki Confederterre imeli prejšnji teden z goriškim županom, je bil včeraj dopoldne sklican sestanek vseh najemnikov, ki so v sodnem sporu z ustanovo Tre Venezie.

V prosvetni dvorani se je ob 11. uri dopoldne zbralo veliko število najemnikov iz Pevme, Oslavja in Št. Mavra. Prišli so poleg predstavnika Confederterre tudi slovenska občinska svetovalca Bogomil Pavlin, Rudi Bratuž ter slovenski novinarji.

Sindikalist Simsig, ki je prvi govoril, je zbranim omenil poslednji sestanek, na katerem je bila sprejeta spomenica in v kateri so se slovenski najemniki pokazali pripravljeni pogajati se z ustanovo pod pogojem, da jim ostane v obdelovanje vsa nižinska zemlja, dočim bi ustanova obdržala zemljo v bregu.

S to spomenico so se predstavniki najemnikov predstavili županu. Ta je izjavil, da ustanova Tre Venezie zahteva zapustitev zemlje do 11. novembra 1954, na kar misli izboljšati zemljišče in končno zgraditi na zemlji 15 kolonskih niš, ki bi po besedah ustanove pa tudi kmetijskega nadzorništva, (ki se je doslej vedno postavilo na stran ustanove), mnogo bolj koristile skupnosti, kot pa dosedanja razdelitev zemlje med 1000 slovenskimi družinami. Toda kdo naj bi v primeru, da bi slovenski najemniki pristali na pomiritev, ki jo predlaga ustanova Tre Venezie, naselil zemljo v Pevmi? Kateri naj bi bili bodoči koloni, ali bi bili to domačini ali pa morda ezuli? Na to vprašanje ni goriški župan dal nikakega odgovora. To je ona bistvena stvar celotnega kompromisa, katerega ponuja goriški župan slovenskim kmetom, da bi prenehali s tožbo, ki je razburila ne samo slovensko prebivalstvo tostran meje, marveč tudi onstran meje; ta spor bi radi demokristjani najbrž po namigu iz Rima poravnali. Želeli bi z različnimi mahinacijami doseči, da bi se slovenski najemniki odpovedali prizivu v Benetkah. Vse to sta v svojih govorih poudarila na včerajšnjem zborovanju slovenskih najemnikov občinska svetovalca Pavlin in Bratuž, ki sta v imenu vseh slovenskih volivcev obljubila vso pomoč slovenskim kmetom v nadaljevanju pravične borbe za zemljo, katero obdelujejo že dolga desetletja. Prepričani v pravičnost svoje borbe za zemljo, ki je našemu slovenskemu človeku onkraj Soče resnično potrebna za nadaljnje življenjski obstoj, so vsi prisotni sklenili vztrajati pri sodnem prizivu, ki bo vložen, takoj ko bo sodišče v Gorici izdalo razsodbo.

Uspel koncert pianista Devetaka

Za koncert goriškega slepega pianista je vladalo že pred koncertom veliko zanimanje. V četrtek so ljubitelji glasbe napolnili dvorano «Zlatega pajka» in s toplim odobravanjem pozdravili pianista Gabrijela Devetaka.

Številni poslušalci so najprej z zanimanjem, potem pa z vedno večjim navdušenjem sledili klavirskim izvajanjem Gabrijela Devetaka. Vse je prevzela visoka umetniška raven mladega pianista, ki je kljub slepoti dosegel tisto, kar ni dano vsem pianistom.

Nepozaben bo ostal ta večer v spominu goriškim Slovencem, ki so se z vnetim odobravanjem zahvalili rojaku za prekrasen glasbeni večer. Goriška srednješolka, pa je izročila pianistu v imenu ZSPD tudi šopek cvetlic. Kritika bo svoje vtise lahko zapisala brez truda: Gabrijel Devetak je še enkrat potrdil besede znanega slovenskega glasbenega kritika dr. Danila Švare, da «je ne samo eden najboljših med svojimi enako prizadetimi kolegi, temveč da ima možnost in sposobnost, pomeriti se tudi z drugimi pianisti, kot popolnoma enakovreden.»

Seja odbora prefekture

V četrtek popoldne je bila na prefekturi seja pokrajinskega upravnega odbora. Predsedoval ji je podprefekt dr. De Pasquale.

Gospodarske težave goriških Slovencev

Kdor živi v Gorici, morda ne vidi jasno, kako stalno propada to nekdaj cvetoče, živahno in veselo mesto: toda kdor se po preteku enega leta povrne semkaj, ne more verjeti svojim očem, ko vidi kako nizko je v gospodarskem pogledu padlo to mesto v dobi enega samega leta. Znaki gospodarskega nazadovanja se opažajo že na tržiški postaji. Seveda nima to nič skupnega z goriško gospodarsko krizo, temveč je tržiška kriza samo posledica splošne italijanske krize, ki pa še hujša že itak obupni gospodarski položaj goriškega mesta.

Ko se vozimo po železnici iz Trsta v Gorico in ko pomislimo, da kupujejo sedaj Italijani z mrzlično naglico slovenske zemlje za italijanski most do Trsta, ugotavljamo, da imajo tudi vse postaje v sedanji Italiji do Gorice slovenska imena: Tržič, Obronki (Ronchi), Sredipolja (Redipuglia), Zagrad (Sagrado), Gradišče (Gradisca) in Robije-Sovodnje. (Prav pred zagrajsko postajo se še sedaj dviga ruševina stolpa nekdanjega gradu, po katerem je verjetno dobil Zagrad svoje ime).

Zelo ugoden in pomirljiv vtis napravlja na človeka skrbno obdelana in skoraj že popolnoma izorana zemlja. V sedanji splošni zmešnjavi in svetovni gospodarski krizi je ob delavcu kmet edini trdni element, na katerega se lahko zanašamo in ki bo tvoril granitni temelj za bodočo boljšo človeško družbo. Tudi v Gorici se človek lahko prepriča o resničnosti te trditve: edine trgovine, gostilne in druga podjetja, ki pri splošnem mrtvilu še kolikor toliko zadovoljivo poslujejo, so pač tista, v katera zahajajo kmetje iz slovenskih vasi pod Italijo. V Štandrežu, na primer, se opaža lep gospodarski napredek. Živinoreja se je v primeri z lanskim letom pomnožila, kar velja tudi za motorizacijo. Razen prevoznih in drugih motorjev so v Štandrežu že 4 traktorji. Glavni pridelek za prodajo je ostala seveda zelenjava, ki jo 12 domačih trgovcev izvaža na tržaški trg. Mleko prodajajo deloma v Gorico, deloma pa se porabi doma. Razen teh dveh izvoznih pridelkov pridelajo v Štandrežu tudi krompir, pšenico, ječmen, fižol, grah in druge pridelke za dom. Zelo važno in koristno za štandreško gospodarstvo je tamkajšnje Društvo direktnih (neposrednih) pridelovalcev pod vodstvom zelo energičnega in podjetnega predsednika Lupina. To društvo je preskrbelo svojim članom goriške smeti, ki se raztovarjajo na soškem bregu in se potem delijo vsem društvenim članom za pognojevanje njihovih zemljišč. V društvu so včlanjeni skoraj vsi štandreški direktni pridelovalci. Štandrežcem ni težko, da dobijo zaposlitev tudi v Gorici, ker jih zelo cenijo zaradi njihove pridnosti in zanesljivosti. Ezuli (istrski begunci), katerim so zgradili novo vas na nekdanji štandreški «Kampanjuci», so večinoma nameščeni v raznih mestnih službah.

Zelo važna za kmete v slovenskih vaseh okoli Gorice je goriška Kmečka banka, ki pa ni banka v navadnem pomenu besede, ampak posojilnohranilna zadruga. Sicer pa se bavi Kmečka banka danes tudi z navadnimi bančnimi posli in uživa zaupanje v višjih bančnih zavodih; ima okoli 100 zadružnikov in razpolaga z lastno zadružno glavnico 10 milijonov lir ter seveda z mnogo večjo poslovno glavnico. Ustanovljena je bila leta 1909, njena glavna ustanovitelja sta bila dr. Franko, njen prvi predsednik in lastnik opekarne v Biljah Ivan Savnik. Leta 1952 si je banka kupila lastno hišo v Ulici Morelli, kamor se je lani preselila s svojimi uradi.

Banka dela skoraj izključno z gospodarsko trdnim in zanesljivim kmečkim prebivalstvom, kateremu je s posojili mnogo pripomogla pri nakupovanju zemlje, strojev in drugih gospodarskih potrebščin ter pri gradnji gospodarskih poslopij. Posojila odplačujejo kmetje zelo redno.

Za svoje bančne posle se poslužujejo Kmečke banke tudi trgovci in drugi podjetniki v Gorici, posebno tisti, ki uvažajo jugoslovansko blago v Italijo, predvsem les in živino. Za poslovanje te vrste je Kmečka banka pooblaščena, da se poslužuje italijansko-jugoslovanskega kliringa v zvezi z državnim zavodom «Banca d'Italia»; razen te smejo izvrševati kliriške bančne posle samo še Banca del Lavoro in Banca Commerciale.

Ko je konec oktobra Pellova vlada ustavila izvoz v Jugoslavijo, je obmejna trgovina v Gorici zamrla. V zadnjem času je ta trgovina zopet oživela, vendar je še vedno mnogo manjša, kot je bila pred sporom. Povpraševanje po jugoslovanskem blagu je sicer veliko, toda trgovci na italijanski strani tožijo, da so za italijanske razmere cene previsoke. Še druga ovira je vmes; italijanski uvozniki zahtevajo namreč dolge plačilne roke ali zelo velike popuste na cenah blaga pri takojšnjem poravnanju faktur v gotovini.

Zelo neugodno za goriške uvoznike je tudi dejstvo, da prihaja jugoslovansko blago po železnici samo do Sežane namesto da bi prihajali vagoni do šentpetrske postaje pri Gorici. Ena tretjina jugoslovanskega blaga se dovaža s tovornimi avtomobili, dve tretjini pa po železnici. Z avtomobili dovažajo le iz bližnjih krajev Slovenije, predvsem s Pivke, in živino s Tolminskega. Ta se večinoma prebi rabi v Gorici sami, medtem ko gre skoraj ves les v notranjost Italije. Uvoz živine je kontingentiran, prav tako drva in gorivo, ne pa les. Kar se tiče lesa je malo upati, da bi se uvoz jugoslovanskega lesa znatno povečal, ker gre skoraj ves jugoslovanski les v Anglijo in Egipt, kjer ima ugodnejše pogoje za razpečevanje kot v Italiji.

Kakor je razvidno iz zgoraj povedanega, se držijo Štandrežci trdno. Razen svoje pridnosti in naprednosti imajo tudi ugodno zemljo za zelenjavo, ki jo izvažajo v Trst in za pridelke za domačo prehrano, kar velja več ali manj tudi za Sovodnje. Gospodarski pogoji briških kmetov pa so mnogo neugodnejši. Lega njihovih zemljišč je sicer tudi zelo ugodna, toda ne za zelenjavo in pridelke za domačo prehrano, ampak le za grozdje in sadje, to je za vino in češnje. Ker pa zaradi sedanjih izredno nizkih cen teh dveh pridelkov ne morejo živeti, se borijo Brici za zemljo v ravnini. Ta jim je potrebna za pridelovanje pridelkov za domačo prehrano, ki si jo ne morejo kupovati pri trgovcu s svojimi prepičlimi dohodki od prodanih češenj in prodanega vina. Steverjanci so kolikor toliko zakrpali svoj gospodarski položaj z nakupom zemljišč v furlanski ravnini. Poljedelci iz Oslavja in Pevme pa so imeli do sedaj v najemu ravno polje pod svojim Sagričem, na desnem bregu Soče. Zdaj jim to zemljo odjemlje kolonizacijsko podjetje za ezule «Tre Venezie». Zadeva ezule je sedaj v rokah sodnih oblasti in ne vemo, kako se bo vsa ta stvar končala. Vsekakor opozarjamo pristojne činitelje na to, da bodo iz že navedenih razlogov prizadeti kmetje gospodarsko popolnoma uničeni, ako se jim odvzamejo sporna zemljišča.

Italijanska vlada naj podpira «ezule» kakor ve in zna, toda ne tako, da zaradi njih gospodarsko uničuje od prej davnih časov tam naseljene pridne, poštene in mirne kmete. Kakšne gospodarske ali drugačne koristi priškakuje vendar Italija od take gospodarske, pravzaprav protigospodarske politike? Mi tega nikakor ne moremo razumeti.

(Iz «Gospodarstva»)

ŠPORTNI DNEVNIK

Tako mislimo mi:

Bologna - Spal	1
Fiorentina - Novara	1
Legnano - Atalanta	1 X
Milan - Inter	X 2 1
Palermo - Lazio	1 X
Roma - Triestina	1
Sampdoria - Napoli	1
Torino - Genoa	1
Udinese - Juventus	X 2
Modena - Catania	X 1
Piombino-LanerossiV.	1 X 2
Salernitana-Pro Patria	1
Pisa - Livorno	1
Como - Marzotto	1
Lucchese - Venezia	1 X

Zadnja tekma Woelfla

Nekdanji srednji napadalec zagrebškega Dinama in državni reprezentant Franjo Wölfl bo 30. maja odigral svojo poslovilno tekmo. Sklenil je, da bo svojo zadnjo tekmo odigral v Zagrebu pred domačimi gledalci.

Ta želja bo uresničena. Wölfl bo še enkrat oblekel modri dres. Nastopil bo v tekmi proti Nizi.

Moskovski Spartak bo gostoval prihodnje poletje v Švedski, kjer bo nastopil proti Djurgardenu in Malmoeju.

PO 20 LETIH ZOPET BELGIJEC ZMAGOVALEC

V sprintu Rik Van Steenbergen prvi na dirki Milan-Sanremo

Malo pred ciljem je glavna skupina dohitela ubežnike Filippija, Ockersa in Remyja

SAN REMO, 19. — *Med množico imen se zopet blešči na prvem mestu ime v Italiji dobro znanega Belgijca Rika Van Steenbergena, ki si je znal že ponovno pridobiti simpatije občinstva. Danes je še enkrat zmagal s svojim najsilnejšim orožjem, končnim sprintom, v katerem je skoraj nedoseglji.v.*

Danes zjutraj se je kljub zgodnji uri zbralo v Milanu na tisoče gledalcev, ki so hoteli videti start prve letošnje velike mednarodne dirke, ki spada v okvir tekmovanja za svetovno prvenstvo (Desgrange - Colombo). Od 7. do 8. ure se dirkači zbirajo in podpisujejo startne liste med navdušeno množico, ki nekaterih skoraj ne pusti na start. Ob 8. uri se karavana odpelje po mestnih ulicah do predmestja kjer je pravi start.

Med dirko pada dež. Nekateri dirkači od časa do časa uhajajo, vendar pa glavna skupina ne zaostaja mnogo. Na čelo se je prebila skupina devetih, ki pa se je zopet čedalje bolj krčila, dokler niso ostali samo Filippi, svetovni prvak diletantov, Belgijec Ockers in Francoz Remy.

Toda dva kilometra pred ciljem potegne iz glavne skupine Van Steenbergen s še nekaterimi dirkači in ubežnike dohitijo. Skupno z Van Stenbergom je še kakih 20 dirkačev, med katerimi so Petrucci, Coppi, Magni Keteleer in drugi, ki kažejo še neverjetno svežost. Toda v končnem sprintu se Belgijec uveljavi z vso avtoriteto in vozi skozi cilj sam za štiri kolesa pred drugimi medtem ko je bilo za ostalo skupino kar težko določiti mesta.

V skupini, ki je plasirana na 13. mestu s časom zmagovalca, so Bartali, Bobet, Filippi, Fornara, Gaggero, Kubler in Minardi.

Vrstni red prihoda na cilj:

1. Rik Van Steenbergen (Belgija) je prevozil 282 km v 7.10'03", povprečno 39,344 km na uro; 2. Anastasi (Fr.); 3. Favero (It.); 4. Coppi (It.); 5. Petrucci (It.); 6. Ockers (Belg.); 7. Keteleer (Belg.); 8. Magni (It.); 9. Milano (It.); 10. Messina (It.); 11. Zampini (It.); 12. Koblet (Švica). — Vsi ostali v času zmagovalca.

***

Ocena za Desgrange - Colombo — za posameznike:

Van Steenbergen (Belg.) 20 točk, Anastasi (Fr.) 17, Favero (It.) 15, Coppi (It.) 23, Petrucci (It.) 11, Ockers (Belg.) 10, Keteleer (Belg.) 9, Magni (It.) 8, Milano (It.) 7, Messina (It.) 6, Zampini (It.) 5, Koblet (Švica) 4.

Po državah: Italija 65 točk; Belgija 39; Francija 17; Švica 4.

Dve zmagi Tržačanov

Tržačan De Ebner Oscar je zmagal v teku na 10 km na mednarodnem akademskem smučarskem tekmovanju v Sestrieru. V veleslalomu za ženske je zmagala M. Grazia Marchelli pred Jeuffrain (Franc.) in Wheller (Kanada). Med moškimi je v veleslalomu zmagal Burdin (ZDA) pred Millerjem (ZDA) in Menardijem (Italija).

BIELLA, 19. — V tekmi za italijansko prvenstvo v crossu je zmagal Lai (Cagliari), medtem ko je na tekmovanju žensk, ki je bilo v Reggiu Emilia, zmagala Tržačanka Loredana Simonetti; drugo, tretje in peto mesto so zasedle tekmovalke iz Turina, četrto pa iz Firenz.

Včeraj Schneider in Seltsam

SEEFELD, 19. — Avstrijec Othmar Schneider je danes zmagal na mednarodnem tekmovanju v slalomu s 113"1 pred Tonijem Sailerjem 113"7. Tretji je bil Beni Obermueler (Nemč.) 113"9.

Pri ženskah je zmagala Nemka Seltsam s 126"4 pred Regino Schoepf 130"5. Tretja je bila Erika Mahringer 131". Tako pri moških kot pri ženskah sta si prva dva v včerajšnjem veleslalomu zamenjala mesti pri današnjem slalomu.

Za „Zlato smučko"

V tekmovanju najboljših alpskih smučarjev za «Zlato smučko», ki ga je razpisal pariški športni dnevnik «L'Equipe» je po tekmovanjih v Wengenu, Grindelwaldu, Kitzbühlu, Chamonixu in Aare vrstni red takšen:

Moški: 1. Pravda (A) 147; 2. Spiss (A) 120; 3. Eriksen (No) 113; 4. Strolz (A) 79; 5. Molterer (A) 78; 6. Schneider (Švic.) 76; 7. Couttet (Fr.) 75; 8. Bonlieu (Fr.) 64; 9. Obereigner (A) in Perret (F) 56. — **Ženske:** 1. Klecker (A) 139; 2. Mahringer (A) 134; 3. Schmitt (F) 120; 4. Schöpfer (Švic.) 111; 5. Berthod (Švic.) 104; 6. Agnel (F) 88; 7. Erny (F) 81; 8. Jaretz (A) 80; 9. Reichert (Nemč.) 71; 10. Niskin (No) 69.

Mednarodni program italijanskih nogometašev

RIM, 19. — Italijanska nogometna zveza je te dni določila nekaj mednarodnih srečanj. Tako bo italijanska reprezentanca nastopila 11. aprila v Parizu proti francoski reprezentanci, medtem ko bosta istega dne igrali B-reprezentanci teh držav v Rimu tekmo v okviru sredozemskega pokala. Nadalje bosta 13. aprila nastopiti v mestu, ki bo še določeno, mladinski reprezentanci («Pomlad») Severne Italije in Južne Nemčije. 19. maja bosta nastopili v Italiji mladinski reprezentanci Italije in Madžarske. Madžari so že tudi napovedali, da bodo povabili Italijo, da bi igrala proti Madžarski v zadnjih mesecih l. 1954. Prav tako pa bodo povabili eno izmed boljših italijanskih moštev kot partnerja za trening državni reprezentanci prve dni junija v Budimpešti. Eno izmed najboljših madgarskih moštev bi potem italijanskemu moštvu vrnilo obisk v septembru.

IZLOČILNE TEKME ZA SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

IZRAEL - JUGOSLAVIJA JUTRI V TEL AVIVU

Naslednjo nedeljo nastopi jugoslov. reprezentanca še v Atenah

V četrtek je s posebnim avionom odpotovala jugoslovanska nogometna reprezentanca v Tel Aviv, kjer bo v nedeljo odigrala povratno kvalifikacijsko tekmo za vstop v finale svetovnega prvenstva v Švici. Iz Tel Aviva se bodo jugoslovanski nogometaši odpeljali v Atene, kjer bodo teden dni pozneje imeli še zadnje tako srečanje z državno reprezentanco Grčije.

Član komisije za pripravo in sestavo državne reprezentance ing. Arsenijević je izjavil dopisniku Tanjuga, da so bile priprave v Titogradu, kjer so bili reprezentanti na skupnem treningu, namenjene predvsem utrditvi forme igralcev in ubranosti moštva, posebna pozornost pa je bila posvečena obdelavi taktike igre. Po sedanji vrednosti moštva je lahko računati z zmago in splošno je prepričanje, da je v Tel Avivu izključeno vsako presenečenje, tako je izjavil ta član komisije, kolikor bi podnebni pogoji ne vplivali prehodu na kvaliteto jugoslovanske igre. Jugoslavija to pot ne bo — tako je dejal — podcenjevala nasprotnika, ker je prvo zelo neprijetno presenečenje že doživela v obeh prvih tekmah v Beogradu in Skoplju.

Ing. Arsenijević je dodal, da bo državno moštvo za tekmo z Izraelom po trenutni formi igralcev na tekmah za trening verjetno nastopilo v tej-le postavi:

Stojanović, Stanković, Crnković, Cajkovski, Horvat, Rajkov, Mitić, Milutinović, Bobek in Zebec. Kot rezerve so šli na pot še Ognjanov, Spajić, Zeković, Kralj in Veselinović. slednja dva kot nadomestnika za izločena igralca Bearo in Vukasa.

Tudi v Atenah vlada za skorajšnje gostovanje izbranega jugoslovanskega moštva v tekmi za kvalifikacijo zelo veliko zanimanje. Vsi listi spremljajo zelo pazljivo vsako podrobnost v pripravah jugoslovanske reprezentance za nastop v Grčiji. Eden izmed listov poudarja, da je NZJ predlagala FIFI, naj bi se morebitna tretja tekma — v primeru neodločenega izida ali enakega števila točk — odigrala na Dunaju ali v Carigradu. Listi omenjajo tudi, da bo za to tekmo prispel v Atene poseben vlak z 2000 jugoslovanskimi navijači. Po strokovni strani se vsi ujemajo v tem, da je jugoslovansko moštvo močnejše od grškega, predvsem v krilcih in napadalcih, tako da ni kaj mnogo računati s tem, da bi ne dobilo obeh tekem v Tel Avivu in Atenah.

Stanje pred poslednjima tekmama, ki jih mora Jugoslavija še odigrati z Izraelom in Grčijo:

Jugoslavija	2	2	0	0	2:0	4
Grčija	3	2	0	1	3:1	4
Izrael	3	0	0	3	0:4	0

16 mrtvih zaradi eksplozije

RIO DE JANEIRO, 19. — Na neki bivši ameriški ladji, ki jo je kupila brazilska pomorska družba za prevažanje petroleja, je nastala huda eksplozija, v kateri je izgubilo življenje 16 oseb. Med žrtvami so štirje mornarji in 12 pristaniških delavcev. Ladja je bila na prvem potovanju.

Strup „E 605" seje smrt v Zah. Nemčiji

LUDWIGSHAFEN, 19. — Število oseb, ki v Zahodni Nemčiji delajo samomore ali umore s strupom «E 605» vedno bolj narašča. Časopisi so ugotovili, da je število samomorilcev ali s tem strupom zastrupljenih oseb v začetku prejšnjega tedna naraslo čez 30. S strupom «E 605» je bil kot zadnji ugotovljeni primer izveden umor. 39-letna Johanna Schneeweis je policiji izjavila, da je s tem strupom za uničevanje mrčesa ubila svojega ljubimca 52-letnega Friedricha Muchewa. Ljubimec naj bi trpel zaradi živčnih motenj.

Drugo grozilno pismo Churchillovi ženi

LONDON, 19. — Ugotovili so, da je bilo drugo grozilno pismo Churchillovi ženi oddano na pošto v Manchestru. Znamka s sliko kraljice Elizbete II. je bila nalepljena narobe, pod njo pa je bilo zapisano: «Irska bo združena za vedno». Vsebina pisma je sledeča: «Kot krajevni časopis vas bo najbrž zanimalo, da bo gospa Churchill umrla nasilne smrti pred koncem junija. Svobodo Irski, enotnost je naš namen». Ni podpisa.

Prvo grozilno pismo od torka pa je bilo oddano na pošto v Londonu. Njegove vsebine niso objavili. Takoj so jo izročili Scotland Yardu.

BRAUNSCHWEIG, 19. — Sovjetske oblasti so ponovno uvedle policijsko uro od 22. do 4. ure v naseljih okoli Helmstedta, znanega bloka na meji med obema conama.

Slovenski srednješolci proslavili 50-letnico rojstva Srečka Kosovela

Uvodno besedo je imel ravnatelj dr. J. Nemec pesnikovo ustvarjanje pa je prikazal prof. dr. M. Bekar

V četrtek so na višji srednji šoli v Ul. Croce v Gorici proslavili 50 obletnico rojstva velikega slovenskega pesnika primorskega rojaka Srečka Kosovela.

Uvodno besedo je imel ravnatelj prof. dr. Josip Nemec, ki je pred dijaki obudil nekaj lepih spominov na kraškega pesnika, katerega je osebno poznal. Prof. dr. Milan Bekar, pa je podal načelne poteze pesnikovega umetniškega ustvarjanja.

Govorona so sledile deklamacije Kosovelovih pesmi.

Šolska prireditev je uspela. Potrebno bi bilo tudi, da bi goriški Slovenci, ki ne hodijo več v šolo, spoznali delo kraškega pesnika, ki je zapustil bogato dediščino, kljub temu, da je v rani mladosti žrtvoval svoje življenje za narod in lepoto.

Padla je s kolesa

Včeraj popoldne je Zeleni križ pripeljal v splošno bolnico Brigata Pavia Carmelo Petterin s Korza Verdi 35. Ženska se je ob 15. uri peljala po Tržaški ulici s kolesom; nenadoma pa je po nesreči padla. Padec je bil precej nevaren ter so jo morali takoj odpeljati v bolnico. Ima poškodbe na levi roki in desni nogi. Ozdravela bo v desetih dneh.

Gospodinjske pomočnice za Francijo

Pokrajinski urad za delo sporoča, da sprejema hišne pomočnice za Francijo. V poštev pridejo tiste, ki znajo likati, krpati in kuhati. Starostna doba od 20 do 40 let. Pogoji so naslednji: zaslužek 12.000 frankov na mesec, kar bi znašalo 21.500 lir na mesec, hrana in stanovanje zastonj. En dan v tednu je prost ter 12 dni na leto plačanega dopusta, delovna pogodba velja eno leto.

Interesentke naj se zglasijo na sedežu pokrajinskega urada za delo v Ul. Crispi 9 od 10. do 12. ure, kjer bodo dobile vsa potrebna pojasnila.

Seja odbora trgovinske zbornice

V četrtek popoldne je bila seja odbora trgovinske zbornice, ki ji je predsedoval ravnatelj Depicolzuane. Na seji so odborniki proučevali načrt novega pravilnika o «prosti coni», o ceni bencinu proste cone za člane avtomobilskega kluba, o ceni sladkorja proste cone, o podeljevanju lesa itd.

Denarne podpore za absolvente

Absolventi italijanskih visokih šol vseh vrst imajo prednost pri udeležbi natečaja za 60 denarnih podpor, ki jih je razpisala francoska vlada. Tečaji bodo od novembra 1954 do 30. junija 1955. Vsa potrebna pojasnila daje prefektura. Prijave je treba poslati do 30. aprila t. l.

Prav tako je razpisanih nekaj podpor v Nemčiji za absolvene visokih šol. Rok za prijavo je do 30. aprila t. l.

Do četrtka 18. t. m. je bilo v goriški pokrajini nabranih 8.425.115 lir za sklad zimske pomoči brezposelnih in onemoglih na delu.

KINO

CORSO. 17: «Cavalleria rusticana», Kerima in Antoni Qeen.
VERDI. 16.30: «Saharska legija», Allan Ladd.
CENTRALE. 17: «Rodolfo Valentino», Eleonor Parker.
VITTORIA. 17: «Tančice Bagdada», Victor Mature.
MODERNO. 17: «Deželanka» G. Lollobrigida.

Namestitev nestalnih učiteljev v šolskem letu 1954-55

Ministrstvo za vzgojo v Rimu je poslalo šolskemu skrbništvu odredbo z dne 6. marca 1954 glede imenovanja in namestitve nestalnih srednješolskih učiteljev za poučevanje na srednjih šolah, licejih, učiteljiščih in tehničnih šolah v šolskem letu 1954-55.

Rok za predložitev prošenj zapade dne 30. aprila 1954.

Naknadno bodo sporočena navodila za imenovanje in za namestitev nestalnih učiteljev strokovnih predmetov v srednjih tehničnih šolah kakor tudi za nestalne učitelje telovadbe.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Mantovan, Korzo Verdi 17 - tel. 28-79.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - T 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst